

Vrije Universiteit Brussel

Onderzoek naar de perceptie en beleving
van pornografisch beeldmateriaal
op het internet bij jongvolwassenen.

Eindverhandeling tot master in de Klinische
Psychologie
Student: Leslie Hodge
Promotor: Prof. Dr. Brewaeys
Organisatie: Sensoa
Academiejaar: 2009-2010

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Onderzoek naar de perceptie en beleving van pornografisch beeldmateriaal op het internet bij jongvolwassenen.

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Klinische Psychologie door:

Hodge Leslie

Academiejaar 2009-2010

Promotor: Prof. Dr. A. Brewaeys

Organisatie: Sensoa

Aantal woorden: 14 860

Inhoudstafel

Samenvatting.....	3
Dankwoord.....	4
Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1 : literatuurstudie.....	6
1. 1. Het in kaart brengen van seksueel expliciet materiaal in de media & op internet.....	6
1.1.1. Wat is pornografie?	6
1.1.2. Online porno en zijn populariteit.....	7
1.1.3. Wat zijn de problemen met porno?	7
1.1.4. De pro's en contra's van porno.....	10
1.1.5. Voorkeur seksueel expliciet materiaal.....	10
1.2. Pornoconsumptie.....	11
1.2.1. Het gebruik van seksueel expliciet materiaal online.....	11
1.2.2. Seks op het net verschillend voor mannen en vrouwen.....	11
1.2.3. Effect van seksueel expliciet materiaal & Blootstelling aan pornografie.....	13
1.3. Jongvolwassenen en online porno.....	14
1.3.1. Het in kaart brengen van de doelgroep & internet.....	14
1.3.1.1. Jongvolwassenen.....	14
1.3.1.2. Jongvolwassenen en internet.....	14
1.3.2. Jongvolwassenen en seksualiteit op het net.....	15
Hoofdstuk 2 : Onderzoeksmethodologie.....	16
2.1. Probleemstelling.....	16
2.2. Onderzoeksdoelstelling.....	17
2.3. Onderzoeksvraag.....	17
2.4. Onderzoeksinstrument.....	18
2.5. Onderzoeksprocedure.....	18
2.6. Verwerken van de gegevens.....	19
2.7. De onderzoekspopulatie.....	19

Hoofdstuk 3 : Onderzoekresultaten.....	21
3.1. Frequentie en doel internetconsumptie bij jongvolwassenen.....	21
3.2. Frequentie en doel online pornoconsumptie bij jongvolwassenen.....	22
3.3. Gevoelens, beleving en perceptie bij online pornoconsumptie van jongvolwassenen.....	23
3.4. Verband tussen online pornoconsumptie en masturbatie bij jongvolwassenen.....	26
3.5. Samenhang relatie & demografische gegevens met online pornoconsumptie bij jongvolwassenen.....	27
3.6. Samenhang tussen de clusters seksueel zelfvertrouwen, seksueel satisfactie, relatiesatisfactie en online pornoconsumptie.....	28
3.6.1. Verband tussen seksueel zelfvertrouwen en online pornoconsumptie.....	29
3.6.2. Verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie.....	30
3.6.3. Verband tussen relatiesatisfactie en online pornoconsumptie.....	31
Hoofdstuk 4 : bespreking onderzoekresultaten.....	34
4.1. Wat is de frequentie, het doel en de motivatie van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?	34
4.2. Wat zijn de gevoelens, belevingen en percepties van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?	35
4.3. Bestaat er een verband tussen seksueel zelfvertrouwen en online pornoconsumptie?.....	37
4.4. Bestaat er een verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie?.....	38
4.5. Bestaat er een verband tussen relatiesatisfactie en online pornoconsumptie?.....	39
Hoofdstuk 5 : Conclusie en slotbeschouwingen.....	41
Referenties.....	43
Bijlage 1 : Vragenlijst 'online Pornoconsumptie'.....	50
Bijlage 2 : Referenties.....	63
Bijlage 3 : Mail studenten.....	64
Bijlage 4 : Statistische analyses.....	65

Samenvatting

Jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) hebben haast onbeperkt toegang tot internet. Pornografie blijkt een van de populairste toepassingen op het net te zijn, ook bij jongvolwassenen.

Pornografie schetst echter een stereotiep beeld van seksualiteit en creëert onrealistische verwachtingen. Jongvolwassenen vormen een kwetsbare groep aangezien hun mening, beeld en ervaring met seksualiteit zich volop aan het ontwikkelen is. Over deze problematiek bestaat weinig informatie bij Vlaamse jongvolwassenen. Daarom is exploratief onderzoek aangewezen over aard en omvang van de ervaringen met pornografisch materiaal op het internet. Het voornaamste doel van deze studie was de perceptie en beleving van online pornoconsumptie nagaan bij jongvolwassenen. Verder onderzochten we de mogelijke samenhang tussen seksueel zelfvertrouwen, seksuele satisfactie en relatiesatisfactie bij online pornoconsumptie. Er werden 906 valide vragenlijsten verzameld.

Algemeen genomen gebruiken jongvolwassenen dagelijks internet. Het enige significante verschil in internetgebruik tussen jongens en meisjes is dat jongens veel vaker online porno consumeren.

Jongvolwassen vrouwen rapporteerden genuanceerde belevingen en gevolgen van online pornoconsumptie. Mannen ervaren meer uitgesproken positieve gevoelens bij het kijken. Zij geven echter ook meer uitgesproken negatieve gevoelens weer.

Zowel Vlaamse jongvolwassen mannen als vrouwen geven aan te beschikken over een positief seksueel zelfvertrouwen, een positieve seksuele satisfactie en een positieve relatiesatisfactie. Maar mannen die heel veel naar porno kijken rapporteren minder tevreden te zijn over hun geslachtsdelen. Mannen met een hoge pornoconsumptie rapporteren ontevreden te zijn over de lichamelijke en emotionele kant van hun seksleven. Verder beweren mannen die zich meer aan hun partner ergeren vaker porno te consumeren. Ons onderzoek suggereert dat er een beperkte groep mannen en vrouwen gevoelig zou kunnen zijn aan de negatieve consequenties van online pornoconsumptie.

Dankwoord

Op het einde van studies psychologie wordt elke student geacht een Masterproef te schrijven. Geen makkelijke opgave. Het is een proces van zoeken en vinden, schrijven en vastzitten, kortom een werk van vreugde en ergernis. Dankzij de steun van verschillende personen (en mijn doorzettingsvermogen) is het gelukt.

Allereerst bedank ik Sensoa, zij gaven mij de kans om dit onderzoek te voeren.

Vervolgens bedank ik Prof. Dr. Brewaeys, ondanks haar drukke agenda heeft ze mij goed geholpen en de inzichten verschaft die ik nodig had om deze Masterproef tot een goed einde te brengen.

Dank aan Ilse Ruttens-van de Velde van Sensoa voor haar onderzoeksadvies en kritische feedback.

Verder bedank ik de wetenschapswinkel Brussel, die de samenwerking coördineerde tussen mijn promotor, Sensoa, de Wetenschapswinkel Brussel en mijzelf.

Ook richt ik een woord van dank aan de scholen die mijn vragenlijst onder de studenten hebben verspreid.

En uiteraard bedank ik de jongvolwassenen zelf die hun tijd hebben besteed aan het invullen ervan.

Tenslotte bedank ik mijn ouders, vriend, familie en vrienden. Zonder hen was deze periode in mijn leven een stuk minder aangenaam verlopen.

Bedank allemaal & bedankt aan diegene die ik vergeten ben!

Inleiding

In de huidige samenleving wordt er veel over seksualiteit geschreven. Seks wordt steeds zichtbaarder en steeds explicieter. Seksueel expliciete afbeeldingen, producten en diensten zijn steeds makkelijker toegankelijk voor een alsmaar groter wordende groep (Attwood, 2009).

De media heeft een enorme impact gehad op de sociale constructie van seksualiteit wereldwijd. Televisie, radio en magazines hebben attitudes en gedrag gemodelleerd. Ze hebben nieuwe vocabulaires en symbolen gecreëerd en promoten nieuwe vormen van seksuele interactie. Internet maakt hier als nieuwe mediatechnologie ook deel van uit. Internet speelt ook een rol in het proces van de seksuele ontwikkeling van jongeren. Het biedt zelfs een aantal voordelen: het is laagdrempelig, visueel, bevordert communicatie en biedt ruimte voor experiment (Sensoa, 2009). Pornografie vormt een groot en misschien wel het grootste aandeel binnen het aanbod aan seksueel expliciete mogelijkheden op het internet. Het probleem is dat pornografie geen realistisch en een zeer stereotiep beeld van seksualiteit toont.

De op dit moment ontstane bundeling van seksuele boodschappen en het gecomputeriseerde netwerk zou wel eens één van de meest unieke en nooit voorafgegane combinaties kunnen vormen van deze twee krachtige factoren. De nieuwe seksuele realiteit op internet kan een seksuele revolutie genoemd worden. Net als in de jaren 1960, zijn er vele nieuwe vormen van seksuele betrekkingen mogelijk, hetzij nu via het internet. Een nieuwe generatie jongeren maakt er voor het eerst gebruik van. Dit samenspel zal ongetwijfeld effecten uitlokken, zowel positieve als negatieve. In termen van de sociale constructie van seksualiteit, het bekomen en ontwikkelen van nieuwe vormen van intimiteit, seksuele attitudes en gedrag, en (seksuele) communicatie patronen (Goodson et al., 2001).

Uiteraard moet de invloed van de media genuanceerd worden. De media en het internet hebben een prominente invloed in verband met seksuele informatie en beeldvorming maar er zijn ook andere bronnen zoals familie, vrienden en school, die een meer realistische kijk kunnen geven op dit thema. Ook mogen we het kritisch inzicht en relativiseringsvermogen van de jongvolwassenen niet onderschatten.

Maar het blijft een nieuwe combinatie van factoren en de mogelijke effecten ervan zijn een sociaal wetenschappelijk onderzoek waardig. Dit onderzoek wil de online pornoconsumptie van jongeren nagaan, en hun percepties en beleving omtrent dit thema. In Vlaanderen is er weinig onderzoek naar gevoerd, vandaar dat we een exploratief onderzoek organiseren naar seksueel expliciet materiaal online, zonder voorafgaand waardeoordeel. We hebben gekozen voor jongvolwassenen tussen de 18 en 25 jaar. Deze groep is makkelijk te bereiken via hogescholen, universiteiten en sociale netwerksites. Bovendien bevindt deze groep zich in volle ontwikkeling op seksueel en relationeel vlak.

Hoofdstuk 1 : literatuurstudie

1. 1. Het in kaart brengen van seksueel expliciet materiaal in de media & op internet

De afgelopen jaren is er een duidelijke stijging in afbeeldingen van seksuele situaties in film, reclame en muziekvideo's in de Verenigde staten. Maar ook in Europa is de stijging zichtbaar. Door de wetgeving omtrent het expliciet tonen van seksueel materiaal zijn de meeste van deze episodes 'seksueel getint' in plaats van onomwonden te worden getoond. De inhoud bestaat vooral uit 'soft core' interacties zoals kussen, knuffelen en strelen. Het internet is echter niet aan dezelfde wetgeving onderworpen en uitgegroeid tot een medium waarbij heel wat meer dan 'hard core' porno en fetisj afbeeldingen te vinden zijn. Ook verlaagt men zo de mogelijkheid om moreel gestraft of beoordeeld te worden op basis van zijn pornoconsumptie, zelfs voor hard core materiaal en materiaal in de taboesfeer zoals kinderporno (Albright, 2008).

Een bijkomend voordeel is dat men de seksueel expliciete afbeeldingen op het net kan consumeren in de privacy van zijn eigen huis, in plaats van enkel te verkrijgen in de adult afdeling van boekenwinkels en videotheken. Er zijn ook geen leeftijdsgrenzen meer (Albright, 2008).

Volgens Bandura (1994) heeft de massa media op een actieve manier de sociale constructie van seksualiteit wereldwijd beïnvloed. Seksualiteit is vooral een private aangelegenheid, de massa media heeft een belangrijke rol in het tonen van de expressie van seksualiteit in de publieke sfeer. De media zegt mensen wat juist en fout is, normaal en abnormaal. Op deze wijze draagt de media bij in het behouden en bestendigen van valide sociale normen voor seksueel gedrag (Bandura, 1994).

1.1.1. Wat is pornografie?

Wanneer we de definitie van pornografie bekijken ontdekken we verschillende omschrijvingen.

Volgens Van Daele: *Pornografie is het schrijven van ontuchtige literatuur; het weergeven van seksuele handelingen; literatuur die opzettelijk seksuele handelingen beschrijft om de seksualiteit van de lezer te prikkelen. Men gebruikt porno als afkorting van pornografie* (Van Daele).

Vanwesenbeeck (2009, p197) komt met een bredere definitie die zich focust op het doel van pornografie. *'Porno' is een verzamelnaam voor verschillende seksueel expliciete producten en diensten die tot doel hebben seksuele lust te stimuleren.*

Beide zijn echter geen eenduidige of nauwkeurige definities die twijfel uitsluiten. Algemeen is er bitter weinig consensus omtrent wat een gepaste definitie van pornografie juist is.

De term '*porno*' is afkomstig van het Griekse woord ' *pornos*' wat 'ontuchtig' betekend. Hieruit blijkt dat '*porno*' een normatief begrip is en een waardeoordeel in zich draagt (Vanwesenbeeck, 2009).

Omdat het met name een waardeoordeel inhoud kunnen de opvattingen over wat porno juist is uiteenlopen. De onduidelijkheid wordt veroorzaakt doordat de grenzen van wat kuis of obscene, erotisch of vulgair is niet vast staat (Pappas, 2006). Het oordeel hangt af van de tijdsgeest, de cultuur en het individu (Van Mens & Vanwesenbeeck, 2004). In dit onderzoek hanteren we de

definitie van Vanwesenbeeck, los van alle beoordelingen of moraliteit die vaak aan pornografie opgehangen worden.

1.1.2. Online porno en zijn populariteit

De hedendaagse porno-industrie brengt miljarden dollars winst op. Uit cijfers van onderzoeksjournaliste Pamela Paul blijkt dat tussen 1998 en 2004, het aantal pornosites op het internet is toegenomen met 1800% (Paul, 2005). Ongeveer 15 000 films per jaar worden uitgebracht en dit enkel via het gewone circuit. Internet niet meegerekend. Hoewel juist hier de meeste pornografie circuleert (Pappas, 2006). In 2005 werd de domeinnaam sex.com verkocht voor 14 miljoen euro en in mei 2007 verwisselde de domeinnaam porn.com voor 5 miljoen euro van eigenaar (Veilig Online, 2007).

Internet is het ideale medium om iets te verkopen omwille van de lage opstartkosten gecombineerd met de meest efficiënte reproductiemogelijkheden. De hele wereld heeft immers toegang tot internet (Waskul, 2006). Niet alleen voor de producenten, ook voor de consumenten vormt internet het ideale medium. Enkel en alleen al in één maand januari, hebben 17,5 miljoen surfers porno sites bezocht van thuis uit (Albright, 2008). In een nota voor het Europees Parlement schat men dat 70% van de miljoenen euro's die Europese internetgebruikers in 2001 op het net spendeerden naar pornosites ging (Vanwesenbeeck, 2009).

Pornografie op het net trekt een zeer breed publiek aan geolied door wat Cooper de 'Triple A Engine' theorie noemt: accessibility (miljoenen sites zijn beschikbaar 24/24u per dag, 7 dagen per week), affordability (de concurrentie op het net houdt de prijzen laag, eveneens zijn er sites om aan gratis porno te raken) en anonymity (personen ervaren hun activiteiten op het net als anoniem) (Cooper, 2002). Maar ook nieuwsgierigheid naar seksueel expliciete afbeeldingen en de mogelijkheid tot seksueel geladen gesprekken en effectieve dates vergroot de pornoconsumptie (Albright, 2008). Volgens Jacobs (2009) werd online pornografie onmiddellijk zeer populair omdat het de beleving mogelijk maakt van intense ervaringen, emoties en fantasieën die in het echte leven niet aan bod komen.

Terwijl sommige internet enkel gebruiken om seksuele afbeeldingen te zoeken, gebruiken anderen het voor seksuele chat sessies en offline seks afspraken. Om internet te gebruiken als seksarena halen mensen verschillende redenen aan zoals minder risico's op ziekten en minder angst voor publieke uitsluiting. Dit geldt vooral met personen met een meer gemarginaliseerde seksuele interesse (Albright, 2008).

1.1.3. Wat zijn de problemen met porno?

Benen zonder cellulitis, pronte borsten, ronde strakke billen en een playboypoes. Zo ziet de doornsnee pornoactrice eruit, maar vrouwen die er zo uitzien representeren niet de werkelijkheid. Het is een schoonheidsideaal waar de gemiddelde vrouw niet aan voldoet. Helaas voelen meisjes en vrouwen de druk om hun echte lichamen aan te passen aan deze onechte beelden/vrouwen. Wereldwijd durft maar 2 % van de vrouwen zich mooi te noemen. Een bedroevend laag cijfer wat

wijst op een existentieel probleem voor vrouwen (Pans et al., 2009). Pornoactrices door de plastisch chirurg bewerkt kunnen er voor zorgen dat mannen niet langer zullen verlangen naar 'echte' vrouwen als potentiële seksuele partner. Dit wordt ook het 'Centerfold Syndrome' genoemd (Albright, 2008). Niet verwonderlijk is de toepassing van plastische chirurgie de laatste jaren enorm gestegen, waaronder borstvergrotingen en ingrepen ter hoogte van de vagina, zoals labioplastie (Albright, 2007), wat een poging zou kunnen zijn van sommige vrouwen om zich aan te passen aan de lichaamsidealen gezien in pornografie. Zo lijken ze op deze nieuwe rolmodellen namelijk de porno sterren. Sommige vrouwen brengen zelfs foto's mee van pornosternen als 'voorbeeld' naar hun plastisch chirurg om aan te tonen hoe ze willen dat hun lichaam er uitziet (Albright, 2008). Mannen die regelmatig online porno consumeren verklaren meer kritisch te zijn over de partner's lichaam en hadden minder zin in eigenlijke seks (Albright, 2008).

Pornografie is meer dan wat seksueel getinte beeldjes. Men vertrekt er van foute verwachtingspatronen (Veilig online, 2007). Pornografie wordt gezien als een materiaal wat een zeer eng en stereotiep beeld promoot. Het representeert een zeer gender-gebonden kijk op seksualiteit. Het is een wereld waar alle meisjes staan te springen om met 1 of meer kerels in bed te duiken, liefst in zoveel mogelijk posities. Mannen zijn voorzien van gespierde torso's, enorme penissen en iedereen komt altijd klaar. Het toont seks zonder liefde, fysieke opwindning om de opwindning. In Nederland is in vergelijking met 2006 het percentage dat seksuele lust belangrijker vindt dan intimiteit gestegen (Bakker et al., 2009). Jongeren worden zo in een verarmde, stereotiepe wereld gelokt die bovendien extreem vrouwonvriendelijk is. Meisjes zijn er puur lustobjecten en jongens pompende seksmachines (veilig online, 2007). Fordham (2006) stelt dat pornografie ook bij jongens en mannen foute verwachtingspatronen schept over seksualiteit.

Niet het feit dat porno seksueel inspireert of opwindt is het probleem, maar wel het feit dat porno een eenzijdig beeld geeft van seksualiteit en sekseverhoudingen en in toenemende mate onze ideeën over seks bepaalt (Rijsbergen & Paardekooper, 2009). Het consumeren van pornografie wordt gezien als een activiteit die impact heeft op andere delen van het leven, zoals attitudes en gedrag. Seks 'entertainment' leert mensen een manier van zien en een manier van handelen aan, het vormt en stimuleert bepaalde attitudes, verwachtingen, verlangens, opgewondenheid, reacties en andere overte gedragingen (Carse, 1995). In Nederland blijkt ook het condoomgebruik met losse partners door vrouwen de laatste jaren toegenomen (Bakker et al., 2009).

De media en het internet geven een (voor)beeld van hoe mannen en vrouwen met elkaar omgaan en hoe zij zichzelf in de media presenteren. Dit levert een bijdrage aan de opvattingen en gedragingen van de jongeren die daar naar kijken. Dit proces wordt 'seksualisering' genoemd (Nikken, 2007). Seksualisering is het erotiseren van iets dat voorheen niet als erotisch geladen beschouwd werd. Het is een proces waarbij wat in de erotische sfeer thuisgebracht wordt uitgebreid en/of verschuift (Eadie, 2004). Verder moet vermeld worden dat expliciete seksuele uitingen ook in toenemende mate deel uitmaken van het aanbod van de reguliere media, zoals tijdschriften en televisie. De omschrijving seksualisering is daarvoor al langer in omloop, meer recent heeft men het woord pornificatie daaraan toegevoegd (Vanwesenbeeck, 2009).

Door herhaaldelijk contact met pornografisch materiaal kan er seksualisering optreden. In 2007 verscheen er een rapport van de Amerikaanse APA Task Force. Deze brengen seksualisering vooral in verband met meisjes en vrouwen. Zij worden in de samenleving in sterke mate geseksualiseerd door de wijze waarop ze in de media worden afgebeeld. APA wijst op de invloed van de seksualisering. Onderzoek laat zien dat meisjes zichzelf steeds meer gaan zien door de ogen van anderen en zichzelf als een object gaan beschouwen. Onderzoek toont aan dat bij seksualiteit in de media de personages die seks hebben bijna nooit een relatie hebben. Deze personen zijn meestal jong, slank en succesvol. Verder komt seks voor het genot veel vaker voor dan seks als uiting van liefde. Ook worden bewust veilig vrijen (condoomgebruik) en de negatieve consequenties van seksueel gedrag (geslachtsziekten, zwangerschap) bijna nooit getoond. Dit leidt tot depressieve klachten, leer en concentratieproblemen en een gebrek aan zelfbewustzijn (APA, 2007).

Het kan eveneens een invloed hebben op het zelfbeeld van jongeren. Online pornoconsumptie kan bijdragen tot een afwijkende houding over omgangsvormen en relatievorming (Ward, 2003). Jongeren kunnen het vanzelfsprekend gaan vinden dat zij er ideaal moeten uitzien en zich bijpassend moeten gedragen. Bladen en programma's verspreiden de boodschap dat mooi, slank of gespierd zijn helpt bij succesvol zijn. Er zijn veel onderzoeken verricht naar het verband tussen zelfbeeld en de consumptie van mediabeelden van geïdealiseerde personen bij adolescenten. Zowel experimenteel als correlatief onderzoek toont aan dat vooral vrouwen en meisjes gevoelig zijn voor het ideaalbeeld: dat ze na het vaker zien ervan minder trots op zichzelf zijn, meer geneigd zijn om te willen afvallen of eerder ongelukkig zijn. Ook zijn er aanwijzingen dat jongeren hun uiterlijk en gedrag willen aanpassen aan het ideaalbeeld dat ze in de media tegenkomen, mede om succesvol te kunnen zijn op seksueel gebied (Aubrey, 2007). Jongeren zijn bedreven internetters, de vraag is of ze ook opgewassen zijn tegen deze harde seks en obscure voorkeuren die het net aanbiedt. Men moet jongeren leren deze beelden die ze consumeren in perspectief te plaatsen (Pans et al., 2009).

Nergens liggen lust en frustratie zo dicht bij elkaar als op het internet. Een extreem gevolg is dat men kan verslaafd worden aan seksueel expliciet materiaal op het net. Het aantal verslaafden aan cyberporno neemt met het jaar toe. Psychiaters en psychotherapeuten zien steeds vaker mensen die zich in deze virtuele ruimte verliezen in het onbeperkt internetaanbod (Westerhoff, 2007). Volgens Cooper (2000) spreekt men van een 'cyberseks verslaving' als het meer dan 11 uur per week plaatsvindt. Ander onderzoek vult aan dat bij compulsief gebruik van cyberseks mannen een ongepaste hoeveelheid tijd, geld en energie stoppen in het bezig zijn met cyberseks, wat leidt tot depressie, angst, problemen in intimiteit met de levenspartner uit de werkelijkheid (Philaretou et al., 2005). En het zou kunnen bijdragen tot scheiding (Albright, 2008). Toch moet gezegd worden dat deze vorm van pathologisch gebruik slechts geldt voor een klein percentage van de bevolking. Cooper (2000) vond in zijn studie dat slechts 8% pornoconsumenten het internet op een compulsieve manier gebruikten.

1.1.4. De pro's en contra's van porno

Uit het voorgaande werd al duidelijk dat het onmogelijk is om één definitie te vinden waarmee iedereen akkoord gaat. Definities van pornografie zijn gedetermineerd door individuele smaak en voorkeur. Wat de ene persoon onaantrekkelijk en beledigend ervaart, kan een andere persoon juist als erotisch en artistiek bestempelen (Cottle et al., 1989). Gevolg, publieke ambivalentie rondom dit topic. Hieronder volgt kort een uiteenzetting van de verschillende overtuigingen die leven en de controverse voeden.

Feministen halen aan dat pornografie mannen aanmoedigt om vrouwen van hun seksualiteit te ontnemen. Het portretteert de activiteit om een man te bevredigen als enig motief van vrouwelijke seksualiteit (Erikson & Rydgren, 1994). Pornografie wordt gezien als een handleiding over hoe mannelijke superioriteit te bekomen, het schendt het vrouwelijk zelfconcept en lichaam (Erikson & Rydgren, 1994). "Pornografie is de theorie, verkrachten de praktijk", is een van de uitspraken van de bekende feministe Robin Morgan (1980).

Voorstanders van pornografie zijn van mening dat het een gezonde uitlaatklep is voor seksuele noden. Het zet aan tot het opdoen van nieuwe ervaringen. Pornografie zou juist verkrachting voorkomen doordat het een ongevaarlijke manier aanbiedt om seksuele fantasieën bod te vieren (Click safe). Het is zeer erotisch en aantrekkelijk materiaal. Ze beschouwen pornografie als het vieren van seksualiteit. Pornografie hoeft niet slecht te zijn zolang je bewust blijft van de verschillen met het echte leven. Het kan ontspannen zijn, iets wat je afleidt van de dagdagelijkse beslommeringen. Porno hoeft ook niet nadelig te zijn voor geluk en stabiliteit in een relatie. Het kan ook bevredigend en zelfs essentieel zijn voor koppels. Er zijn koppels die het virtueel seksueel materiaal ervaren als een relationele, seksuele stimulans (Albright, 2008).

1.1.5. Voorkeur seksueel expliciet materiaal

Er is bijna complete afwezigheid naar onderzoek over de consument zijn voorkeur naar verschillende soorten pornografie. Bogaert onderzocht mannelijke studenten. Hij liet hen de keuze tussen video's die normale seksuele handelingen toonden, romantische seksuele handelingen, seksueel onverzadigbare vrouwen, seksueel geweld en kinderpornografie. Voor 51% van de mannelijke studenten maakte het niet uit welke pornofilm ze te zien kregen. De tweede meest voorkomende keuze waren de video's die niet gewelddadig waren met seksueel onverzadigbare vrouwen in. De mannen kozen het minst voor seksueel gewelddadige videofilms (4%) en kinderpornografie (3%). Bovendien prefereren vooral mannen pornografie met verschillende acteurs in plaats van dezelfde acteurs in verschillende posities (Hald, 2007).

Bogaert (2001) benadrukt dat het contact met pornografie gebaseerd is op een zelf-regulerende keuze die uitgeoefend of net afgewezen wordt door individuen. Gebaseerd op hun individuele achtergrond hebben personen een bepaalde voorkeur van pornografisch materiaal. Onderzoek naar seksueel expliciet materiaal moet in deze context plaatsvinden.

1.2. Pornoconsumptie

1.2.1. Het gebruik van seksueel expliciet materiaal online

Gender was de meest significante voorspeller voor het gebruik van pornografie. De drie belangrijkste motieven om seks op het internet te zoeken zijn, om seksueel opgewonden te worden, uit nieuwsgierigheid en om hun seksleven met hun partner te bevredigen (Goodson et al., 2001). In het Zweeds onderzoek vond men een positieve relatie tussen aantal sekspartners gedurende het laatste jaar en het aantal pornografische films gezien in datzelfde jaar (Lewin, 1997). Ook was de leeftijd van eerste keer geslachtsgemeenschap gelinkt met het gebruik van pornografisch materiaal (Traen et al., 2006).

Nederlandse onderzoekers vonden bij jongeren onder de 25 jaar, dat 60% jongens in het afgelopen halfjaar wel eens een pornoboekje had bekeken en 62% een pornowebsite. Bij de meisjes was dat respectievelijk 21% en 12%. (Bakker& Vanwesenbeeck, 2006).

Traen et al. (2004) zegt dat personen jonger dan 25 jaar een hoger gebruik van pornografie rapporteerden. Personen tussen de 25 en 40 jaar rapporteerden meer positieve attitudes ten opzichte van pornografie, vergeleken met die individuen uit andere leeftijdscategorieën.

Dat jongeren meer pornografie gebruiken dan ouderen zou kunnen gerelateerd worden aan het al dan niet hebben van een permanente partner. Uit een Zweedse studie is gebleken dat mannen zonder vaste partner vooral pornografie gebruiken op hun eentje, waar vrouwen in een relatie pornografie eerder tezamen met de partner gaan gebruiken als deel van het seksueel spel (Lewin, 1997). Voor sommige adolescenten en jongvolwassenen kan pornografie gezien worden als een manier van seksuele educatie en vormt het de introductie tot seks. Het wordt bijgevolg een factor in seksuele socialisatie (Trostle, 2003; Zillman, 2000).

Verder kan vermeld worden dat pornogebruik bij homo- en biseksuele mannen in Nederland iets hoger ligt dan bij heteroseksuele mannen (Bakker& Vanwesenbeeck, 2006).

1.2.2. Seks op het net verschillend voor mannen en vrouwen

Mannen zoeken significant vaker seksueel materiaal op het internet op dan vrouwen (Goodson et al., 2004) Er zijn geslachtsverschillen gevonden in de manier waarop mannen en vrouwen op zoek gaan naar seksueel expliciet materiaal, zowel in de hoeveelheid als in het type seks dat mannen en vrouwen opzoeken. Onderzoek uit de jaren '80 en '90 toont aan dat mannen een meer permissieve houding aannemen tegenover pornografie en dat zij de dominante consumenten zijn. Recenter onderzoek meldt dat de geslachtsverschillen in zake pornoconsumptie kleiner worden. Walsh vond in 1999 dat 25% van de vrouwelijke universiteitsstudenten gebruikers van pornografie waren. Een online poll gehouden bij 9000 respondenten melde dat 86% van de mannen aangaf porno online te hebben gebruikt, maar ook 59% van de vrouwen (Albright, 2008).

Een studie uit Noorwegen met 10 000 deelnemers vond dat slechts 32% vrouwen naar porno op internet hadden gekeken, waar ook weer meer mannen dan vrouwen aangaven dit te doen (Traen et al., 2006).

Andere onderzoeken toonde aan dat er ook geslachtsverschillen zijn in het type seksueel beeldmateriaal en situaties die online worden bezocht. Mannen zijn meer geneigd individueel seksgerelateerde activiteiten uit te oefenen door naar bijvoorbeeld pornografisch materiaal op zoek te gaan. Vrouwen daarentegen gaan zich eerder engageren in interactieve activiteiten zoals erotisch chatten (Albright, 2008; Cooper et al., 2003). De studie van Traen et al. (2006) toont aan dat vrouwen uit Noorwegen tussen de 18 en 49 jaar vooral pornografie gebruiken samen met hun partner.

Er zijn duidelijke geslachtsverschillen in verband met attitudes. Over het algemeen staan mannen meer negatief en afkeurend ten opzichte van homoseksualiteit (vooral mannelijke homoseksualiteit) dan vrouwen. Langs de andere kant staan vrouwen meer negatief en afkeurend tegenover pornografie dan mannen (Broman, 2003).

Surveyonderzoek van Broman (2003) toonde aan dat vrouwen veel bezorgder zijn over pornografie dan mannen. Ze waren er ook veel meer van overtuigd dat dit schade zou kunnen toebrengen aan de vrouw (Bart, 1985). Deze weerstand hangt samen met de manier waarop vrouwen in porno worden afgebeeld (Vanwesenbeeck, 2009).

Uit een Noorse populatie survey bij 18 tot 49 jarigen bleek eveneens een genderverschil te bestaan in attitudes ten opzichte van porno. Vrouwen gaven vaker dan mannen aan dat pornografie verboden zou moeten worden, meer mannen dan vrouwen gaven dan weer aan dat pornografie seksueel stimulerend kan zijn (Traen, 2004). Recent onderzoek uit Denemarken vond dan weer dat mannen en vrouwen vrij weinig negatieve effecten van hun pornoconsumptie merken. Beide gaven meer gematigd positieve effecten aan. Toch rapporteerden in deze studie meer mannen positieve effecten dan vrouwen, maar opvallend ook meer uitgesproken negatieve effecten. Dit was het geval bij een kleine groep mannen die vrij veel porno gebruikten en tegelijkertijd weinig seks hadden met de partner (Hald & Malamuth, 2007).

Mannen masturberen vaker dan vrouwen, een meta-analyse van Oliver en Hyde (1993) toont dit aan. Tegelijkertijd, lijkt er een verband te zijn tussen masturbatie en pornografie gebruik. Diegene die vaker masturberen, gebruiken vaker pornografie. Een mogelijke verklaring waarom mannen meer pornografie gebruiken tegenover van vrouwen, zou kunnen zijn omdat mannen porno gebruiken wanneer ze op hun eentje masturberen (Kontula & Haavio-Mannila, 2003; Albright, 2008). Pornogebruikers, zowel mannen als vrouwen, scoren iets hoger dan anderen op aantal sekspartners en frequentie van masturbatie (Bakker & Vanwesenbeeck, 2006).

1.2.3. Effect van seksueel expliciet materiaal & Blootstelling aan pornografie

Er bestaan uiteenlopende bevindingen over de effecten van blootstelling aan seksueel expliciet materiaal op de attitudes van mannen en vrouwen. Als gevolg heerst er weinig consensus over de mogelijke effecten. In de 20ste eeuw werd er al onderzoek naar gevoerd. In 1970 sponsorde de Presidential Commission on Pornography and Obscenity verschillende wetenschappelijke empirische studies naar de effecten van blootstelling aan expliciet seksueel materiaal. Ze concludeerden dat personen die blootgesteld werden aan pornografie geen significante veranderingen in hun attitudes vertoonden en geen verhoogde neiging naar seksueel geweld (Howard et al., 1971).

Maar er waren ook onderzoeken die het tegengestelde beweerden. Studies van Linz et al. (1987) en Malamuth & Donnerstein (1984) stelden dat blootstelling aan zekere vormen van gewelddadige pornografie resulteerde in veranderde percepties over verkrachting en agressie tegenover vrouwen. De mannen zagen de vrouw als meer verantwoordelijk voor haar aanranding, de verkrachter werd minder verantwoordelijk geacht voor zijn daden en moest minder straf krijgen. Ook meldden ze een grotere acceptatie van geweld tegenover vrouwen.

Bij deze resultaten rijst de vraag of de veranderingen in attitudes en gedrag na blootstelling aan gewelddadige pornografie een gevolg zijn van zowel het geweld als de pornografische afbeeldingen of vooral door de boodschap van geweld tegen vrouwen ongeacht de seksuele explicietheid (Freedman, 1984). Davies ging na of mannen die meer pornografische video's huurden, meer negatieve attitudes vertoonden jegens het feminisme. En of deze mannen meer geneigd waren geweld tegen vrouwen door de vingers te zien. In haar onderzoek werd er geen verband gevonden tussen het aantal films dat de mannen huurden en hun houding ten opzichte van feminisme en verkrachting (Davies, 1997).

Een andere studie toonde aan dat personen blootgesteld aan pornografie meer liberale gedachten kunnen ontwikkelen over seksuele activiteiten en gewoontes. Zij rapporteerden bijvoorbeeld een hogere acceptatie van buitenhuwelijkse seks en leggen minder nadruk op trouwen en het hebben van kinderen (Zillman & Bryant, 1982). Onderzoekers Fisher & Barak (2001) stellen dat personen die zich binnen een normale range bevinden qua karaktertrekken gewoonlijk seksueel materiaal op het internet gaan zoeken dat niet antisociaal van aard is.

Het zijn voornamelijk personen met een positieve houding tegenover seksuele stimuli die vooral bereid zijn zichzelf bloot te stellen aan pornografie (Garos et al., 2004).

Een Nederlandse thesisstudente toonde aan dat de eisen die mannen stelden aan hun seksuele ideale partners stegen na het zien van pornografisch materiaal. Na het bekijken van seksueel expliciet materiaal was het verschil dat mannen aangaven veel groter tussen hun ideale seksuele partners en hun eigen seksuele partner (Van Nostrum & Van de Laar, 2009).

Voor het internet is recentelijk vastgesteld dat het vaker zien van seksueel expliciet materiaal gepaard gaat met een sterkere neiging om vrouwen te objectiveren tot seksobjecten (Peter & Valkenburg, 2007).

1.3. Jongvolwassenen en online porno

1.3.1. Het in kaart brengen van de doelgroep & internet

1.3.1.1. Jongvolwassenen

We hebben jongvolwassenen als onderzoeksgroep gekozen. De leeftijd van deze groep situeert zich tussen de 18 en 25 jaar (de Graaf et al., 2006). Deze groep onderscheidt zich van adolescenten of oudere volwassenen door de typische fase van 'grote veranderingen'. Ze vertonen wisselende studies, jobs en seksuele partners (Van den Eynde et al., 2005). Rond het 18e jaar krijgen jongeren vaak één of meer lange relaties, waarin vooral het relationele aspect meer aandacht krijgt. Vanaf deze periode bestaat er een grotere emotionele betrokkenheid tussen de partners. Het seksuele relatiepatroon kenmerkend voor deze leeftijdsfase is deze van seriële monogamie. De levensstijl die op deze leeftijd in gang wordt gezet wordt gecontinueerd tot het 25ste à 30ste levensjaar (de Graaf et al., 2006).

Op de leeftijd van 17-18 jaar heeft ongeveer de helft van alle jongeren ervaring met geslachtsgemeenschap gehad (Sensoa, 2005). Ervaringen van anale en orale seks vinden plaats rond de leeftijd van de eerste geslachtsgemeenschap (de Graaf et al., 2006). Deze leeftijdsgroep wordt gekenmerkt door experimenteer, leer en zoekgedrag, zowel op relationeel, existentieel als seksueel vlak.

1.3.1.2. Jongvolwassenen en internet

Waar decennia geleden slechts enkele mensen over internet hadden gehoord is het in enkele jaren tijd uitgegroeid tot een onmisbaar medium waar enorm veel personen gebruik van maken. Ook bij jongeren is het internet gebruik exponentieel toegenomen. In de thuisomgeving, op school, in het sociale leven en in de vrijetijdsbesteding van jonge mensen speelt internet een centrale rol (Bauwens, 2007). Een enquêteonderzoek van OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de verbruikersorganisaties) rapporteerde dat 80% van de Belgische jongeren tussen 11 en 25 jaar thuis toegang hadden tot internet (Bauwens, 2007).

In verband met mediatijdsbesteding van jongeren kwam internetgebruik tegenover het bekijken van muziekzenders en soapseries als winnaar uit de bus. Internetten bleek de meest geliefde bezigheid: circa 21% van de jongeren besteedde ongeveer 4 uur per dag aan internet en een zelfde percentage zat zo'n 3uur per dag achter de computer (Nikken, 2007). Jongeren gebruiken internet bovenal als communicatietechnologie. Toepassingen die jongeren in staat stellen te communiceren met leeftijdsgenoten blijken het meest populair (Bauwens, 2007). Jongens zitten dagelijks iets langer op het internet dan meisjes. De meeste tijd wordt besteed aan instant

messaging (MSN), ongeveer 8 uur per week door zowel jongens als meisjes. Vervolgens wordt opeenvolgend het meeste tijd besteed aan 1. e-mailen, 2. informatie zoeken, 3. downloaden van muziek en 4. online gamen (Van den Eijnden & Vermulst, 2006).

Het World Wide Web is voor jongeren een plaats waar ze op zoek gaan naar vermaak, ontspanning en plezier. Internetten is een leuke vrije tijd activiteit. Op deze manier kunnen jongeren op een veel actievere, interactievere en creatievere wijze hun tijd doden dan bijvoorbeeld voor televisie (Bauwens, 2007). Internet wordt door jongeren ervaren als een soort van vrije, autoriteitsloze en machtsvrije ruimte. Ze kunnen er straffeloos zichzelf zijn, experimenteren zonder commentaar van volwassenen en ongestoord gesprekken voeren over persoonlijke ervaringen, problemen en perikelen. Dit is de private zone die jongeren voor zichzelf hebben afgebakend (Bauwens, 2007).

1.3.2. Jongvolwassenen en seksualiteit op het net

In verschillende studies wordt gevonden dat internetactiviteit (het aantal uren dat iemand gemiddeld per dag of week online is) samenhangt met het meemaken van ongewenste seksuele ervaringen op internet (Berson & Berson, 2005; Kienfie Liao et al., 2005). Zowel jongens en meisjes worden, naarmate ze vaker op internet zitten, vaker geconfronteerd met ongewenste seksuele beelden. Het is ook zo dat jongeren die meer op internet zitten dergelijke ervaringen minder vervelend beginnen vinden (De graaf & Vanwesenbeeck, 2006).

Meisjes met een hogere internetactiviteit geven vaker antwoord op seksueel getinte vragen of blijven vaker kijken naar seksueel getinte beelden. Ook gaan jongens en meisjes vaker in op een verzoek om seksueel te cammen, naarmate de internetfrequentie groter is. Daarnaast wordt zowel bij jongens als meisjes een verband gevonden met eigen grensoverschrijdend gedrag. Zowel jongens als meisjes met een hogere internetfrequentie dringen vaker aan op een seksueel getint antwoord of op seksueel cammen. Ook laten ze vaker ongevraagd iets seksueels zien voor de webcam en maken ze vaker ongevraagd seksueel getinte opnames (De graaf & Vanwesenbeeck, 2006).

Niet leeftijd voorspelt het gebruik van porno in magazines en films. Cooper (2003) vond in zijn onderzoek dat meer jongeren dan oudere respondenten aangaven internet te gebruiken voor seksuele doeleinden. Internet is het medium bij uitstek voor jongeren met het oog op porno en erotische chatten.

Hoofdstuk 2 : Onderzoeksmethodologie

2.1. Probleemstelling

Internet gebruik is wijdverspreid. Jongvolwassenen hebben haast onbeperkt toegang tot internet. Op het internet vindt men niet enkel informatie voor school of werk. Ook links naar sekssites poppen overal op. Pornografie blijkt een van de populairste toepassingen op het net te zijn, ook bij jongvolwassenen. Pornografie en pornografisch materiaal kan hier naar ieders smaak vrij verkregen worden. De consumptie ervan is gestegen in termen van levering, variatie en toegankelijkheid (Traeen et al., 2002).

Pornografie schetst echter geen realistisch beeld van seksualiteit Fordham (2006). Het creëert niet alleen onrealistische verwachtingen met betrekking tot het seksleven en de frequentie van seks maar ook over het soort seksuele activiteiten en verwachtingen op seksueel vlak. De personages in online porno hebben een 'volmaakt' lichaam, steeds zin en komen altijd klaar. Online porno is vaak vrouwonvriendelijk (Pans et al., 2009). Ook worden de negatieve consequenties van seksueel gedrag zoals zwangerschap of geslachtsziekten nooit getoond.

Dit samenspel lokt ongetwijfeld effecten uit, zowel positieve als negatieve, in termen van de sociale constructie van seksualiteit, het bekomen en ontwikkelen van nieuwe vormen van intimiteit, seksuele attitudes, seksueel gedrag en communicatie patronen (seksuele of andere). Toch is er slechts weinig geweten over de impact van het alomtegenwoordig seksueel expliciet materiaal op het net. Het is de nieuwe generatie jongeren die er voor het eerst massaal gebruik van maakt. Zij vormen ook een zeer kwetsbare groep aangezien hun mening, beeld en ervaring met seksualiteit zich volop aan het ontwikkelen is. Andere vormen van massa media, zoals reclame en muziekvideo's, zorgden voor een negatieve invloed op het lichaamsbeeld van vrouwen (Tiggemann, 2005). De bevindingen in deze studie suggereren een gelijkaardig effect van pornografie, aangezien het onderzoek van Albright (2008) vond dat pornografie een negatief effect lijkt te hebben op de perceptie van vrouwen over hoe hun partner naar hun lichaam kijkt, met minder seks als resultaat. Ook bij mannen werd een gelijkaardig effect gevonden (Fordham, 2006). Het gebruik van pornografie is een resultaat van een complex interactiepatroon tussen persoonlijkheid, gedrag en omgevingsfactoren.

Cooper (1998) duidde 3 factoren aan die belang hebben bij het verklaren van individuen hun internetgebruik om hun seksleven te verbeteren. Hij noemde deze drie factoren *access* (toegankelijkheid), *affordability* (betaalbaarheid) en *anonymity* (anonimiteit), hij verwees hiernaar als de *the triple A- engine*. King (1999) voegde een vierde factor toe, namelijk *acceptability* (aanvaardbaarheid). Tikkanen en Ross (2003) stelde *approximation* (nabijheid) als vijfde verklarende factor voor. Voor mensen die in fase van ontwikkeling en ontdekking zijn met hun identiteit en seksualiteit kan de mogelijkheid van *anonimiteit* de veilige basis zijn om van daaruit te gaan experimenteren (*approximation*) (Tikkanen & Ross, 2003). Dat bijna alle jongeren internet

gebruiken kan ook een grotere aanvaardbaarheid creëren dit medium te benutten als seksuele arena (Traen et al., 2006).

2.2. Onderzoeksdoelstelling

Er bestaat behoefte aan informatie over aard en omvang van ervaringen met pornografisch materiaal op het net bij Vlaamse jongvolwassenen (18-25 jaar). Weinig informatie is hierover voorhanden vandaar dat een exploratief onderzoek aangewezen is.

Het doel van dit exploratief onderzoek is het beschrijven van attitudes en percepties ten opzichte van online pornografie, het gebruik en de beleving ervan. We willen een profiel schetsen van de jonge pornoconsument in Vlaanderen. Naar analogie met de Goodson et al. (2001) studie vergelijken we geslachtsverschillen voor pornoconsumptie. Verder onderzoeken we de invloed van porno kijken op beleving, percepties en consequenties (Albright, 2008). We onderzoeken ook de mogelijke samenhang tussen seksueel zelfvertrouwen, seksuele satisfactie en relatiesatisfactie ten opzichte van online pornografie bij de jong volwassen Vlaming (Bakker et al., 2009). Vanuit wetenschappelijk perspectief draagt dit onderzoek bij tot het vormen en bijstellen van een hedendaagse indruk van de Vlaamse jongvolwassen populatie en hun omgang met seksueel expliciet materiaal op internet. Vanuit maatschappelijk oogpunt kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan voorlichtingprogramma's, campagnes omtrent internet of seksualiteit en dergelijke.

2.3. Onderzoeksvraag

Het onderzoek gaat na op welke manier seksueel expliciet materiaal op het internet wordt geconsumeerd door de jong volwassen Vlaming en wat de mogelijke impact is van dit gedrag op henzelf en hun relaties. Uit bovenvermelde literatuur ontwikkelde zich de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is de frequentie, het doel en de motivatie van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?
2. Wat zijn de gevoelens, belevingen en percepties van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?
3. Bestaat er een verband tussen seksueel zelfvertrouwen en online pornoconsumptie?
4. Bestaat er een verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie?
5. Bestaat er een verband tussen relatiesatisfactie en online pornoconsumptie?

2.4. Onderzoeksinstrument

Voor dit kwantitatief onderzoek werd aan de hand van een gedeeltelijk eigen samengestelde vragenlijst verschillende aspecten over online pornografieconsumptie bij jong volwassenen in kaart gebracht. De vragenlijst werd online aangeboden. De verkregen data werden verzameld en verwerkt aan de hand van het statistisch programma SPSS 17. De titel van de vragenlijst luidt '*Online pornoconsumptie*' en bestaat uit 10 verschillende onderdelen. (Cfr. Bijlage 1)

Het eerste onderdeel beschrijft de kenmerken van de internetgebruiker. De tweede component brengt het gebruik van het internet specifiek voor pornografisch materiaal in kaart. Vervolgens wordt de emotionele opwinding bij pornografieconsumptie nagegaan. Het vierde deel be vraagt de impact van de online pornoconsumptie en geeft de percepties weer ten aanzien van online porno. Daarna volgt er het luik dat naar de seksualiteit van de jong volwassene peilt. De gevalideerde clusters seksueel zelfvertrouwen, seksuele satisfactie en relatiesatisfactie komen aan bod (zie Bakker et al., 2009). Verder wordt naar masturbatie, seksuele ervaring en hun relatie gepeild. Als laatste be vraagt men de demografische gegevens. De vragenlijst behandelt een gevoelig onderwerp en we willen niet dat de oprechtheid of gevoel van anonimiteit in gedrang komen door deze gegevens bij aanvang van de vragenlijst te stellen.

Een overzicht van de bronnen voor de samenstelling van deze vragenlijst, vindt u in de bijlagen. (Cfr. Bijlage 2) De vragenlijst bestond uit 61 vragen en werd opgesteld met het programma Osucre.

2.5. Onderzoeksprocedure

Voor het onderzoek werd beroep gedaan op jongvolwassenen tussen de 18 en 25 jaar. Deze werden per mail op de hoogte gebracht (Cfr. Bijlage 3). Via de *Hogeschool Universiteit Brussel* kregen al de studenten een mail in hun mailbox. Verder werd er gerekruteerd door een link naar de vragenlijst te plaatsen op de Facebooksite en de nieuwsbrief van de *Vrije universiteit Brussel*. De vragenlijst verscheen in de nieuwsbrief van Hogeschool Gent. Er werd er een Facebook pagina aangemaakt met een link naar de vragenlijst. Ook in het radioprogramma van Tom de Cock op *MNM* zijn we anderhalf uur te gast geweest om te praten over de vragenlijst en werd de link meerdere keren vermeld. Vooraf aan het invullen van de vragenlijst werd het doel van het onderzoek verduidelijkt en werden de respondenten gemotiveerd eerlijk en gewetensvol te antwoorden. Dit gebeurde op de indexpagina, de eerste pagina van de enquête. Anonimiteit en vertrouwelijke verwerking van de gegevens werd uitdrukkelijk verzekerd aan de jong volwassenen. Onder de respondenten werd een Bongobon van 100€ verloot en cinematickets. Het invullen van de vragenlijst duurde gemiddeld 15 minuten. De enquête werd op 26 mei 2010 online gezet en de data werden verzameld op 30 juni 2010. In totaal werden 955 vragenlijsten verzameld.

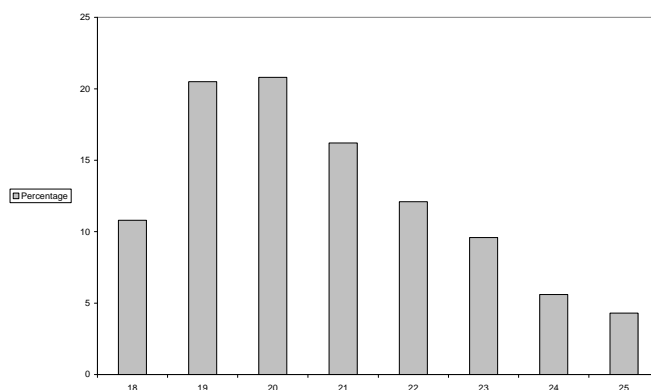
2.6. Verwerken van de gegevens

De vragenlijst werd ingevoerd in een Excel-bestand. Daarna werden de data overgezet naar SPSS 17. De data werden gecorrigeerd. Alle respondenten die buiten de leeftijdscategorie van 18 tot 25 vielen werden verwijderd. Respondenten die te veel vragen hadden open gelaten werden eveneens verwijderd.

Bij de eigenlijke verwerking van de gegevens hebben we eerst algemene frequentietabellen opgesteld. Waar relevant hebben we deze opgesplitst naar mannen en vrouwen. Verder zijn we de normale verdeling van de data nagegaan en bij niet-normale verdeling werden non-parametrische testen toegepast.

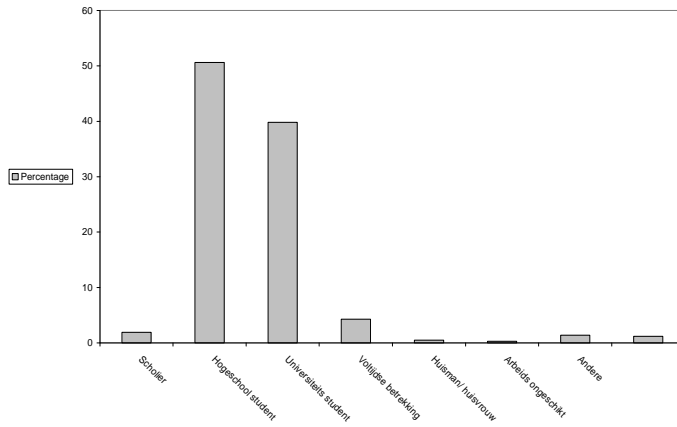
2.7. De onderzoekspopulatie

955 respondenten vulden de vragenlijst in. Na screening filterden we alle respondenten eruit die buiten de leeftijdscategorie vielen en te veel blanco antwoorden hadden gegeven. Dit resulteerde in 906 valide respondenten. Deze populatie bestaat uit 467 (51.1%) mannen en 439 (48.5%) vrouwen. De gemiddelde leeftijd bedraagt 20.71 (SD = 1.90). Figuur 7.1 geeft aan dat het grootste deel van de respondenten tussen de 19 en 21 jaar oud is.

Figuur 7.1 : Leeftijd van de respondenten

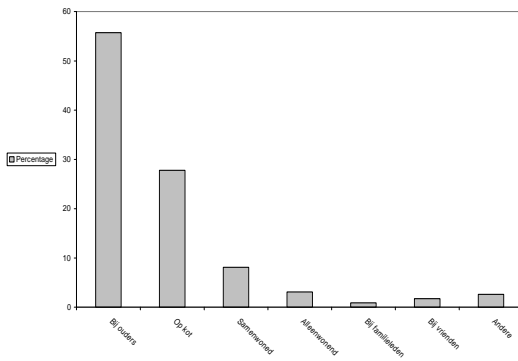
50.6 % van de jongvolwassenen zijn hogeschoolstudenten, 39.8% ervan zijn universiteitsstudenten (figuur 7.2). De grootste groep jongvolwassenen heeft als hoogst behaald diploma dat van het secundair onderwijs (67.1%), gevolgd door de respondenten die een diploma hoger onderwijs niet universitair hebben behaald (20.5%).

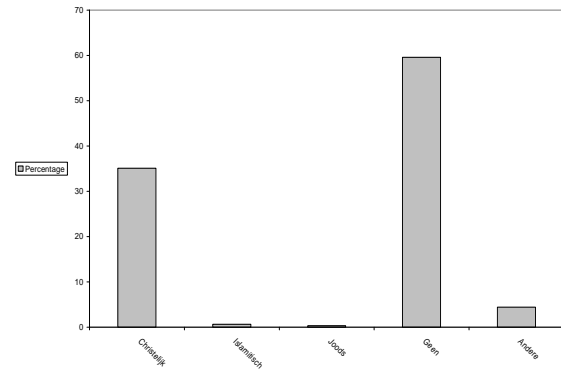
Figuur 7.2 : statuut van de respondenten

De meeste jongvolwassenen wonen bij de ouders namelijk 55.7%, gevolg door 27.8% die op kot zitten (figuur 7.3).

35.1% geeft aan Christelijk te zijn. Een meerderheid van 59.6% zegt geen religieuze voorkeur te hebben (figuur 7.4).

Figuur 7.3 : woonst van de respondenten

Figuur 7.4 : religie van de respondenten

Hoofdstuk 3 : Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk wordt er een antwoord gegeven op de 9 vooropgestelde hypotheses. Er wordt ingegaan op de relatieaspecten van de respondenten, om op deze wijze een duidelijker beeld te schetsen van de populatie. De beschrijvende statistiek met frequenties, χ^2 analyses en niet parametrische factor analyses worden hieronder beschreven, geïllustreerd met tabellen en grafieken. In bijlage vindt men extra figuren en analyses, die dieper ingaan op de verschillende resultaten.

3.1.Frequentie en doel internetconsumptie bij jongvolwassenen

Bijna alle respondenten (95.4%) gebruiken dagelijks internet. We vinden geen geslachtsverschillen. Zowel jongens (95.5%) als meisjes (95.2%) zitten iedere dag op het net ($\chi^2(1)=2.73, p=0.10$). Jongvolwassenen gebruiken internet het meest om informatie te zoeken voor school of werk, e-mail en het gebruik van sociale netwerksites, zoals *Facebook*, *Twitter* en *Netlog*. Van de jongvolwassenen gebruikt 43% internet voor pornografisch materiaal te bekijken (zie tabel 1.1). Wanneer men mannen en vrouwen apart bekijkt ziet men dat vrouwen internet significant meer gebruiken voor email, sociale netwerksites en info voor school/werk op te zoeken. Mannen gaan significant meer films en muziek downloaden. Het grootste verschil is dat 3 op 4 mannen internet gebruikt voor pornografie te bekijken tegenover 1 op 10 vrouwen. Dit verschil is significant.

Tabel 1.1: internetactiviteiten

Wat doe je op het internet? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)	Allen	%	Mannen	%	Vrouwen	%
Informatie zoeken voor school/werk *		91.7%		89.7%		93.8%
Persoonlijke informatie zoeken		71.3%		71.1%		71.5%
E-mailen *		89.7%		86.9%		92.7%
Chatten °		41.8%		49.7%		33.5%
Facebook, Twitter, Netlog *		85.3%		82.7%		88.2%
MSN'en		52.1%		53.3%		50.8%
Downloaden (vb. muziek, film, ...) °		67.4%		74.7%		59.7%
Seksueel expliciet materiaal bekijken °		43.3%		73.0%		11.6%
Andere °		14.5%		16.5%		12.3%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen ($\chi^2, p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen ($\chi^2, p < 0.05$)

3.2.Frequentie en doel online pornoconsumptie bij jongvolwassenen

Op de vraag heb je al eens porno online bekeken antwoordt 77.7% van al de respondenten positief. Van de jongens heeft 97.6% al eens gekeken, tegenover 56.6% van de meisjes. Dit verschil is significant ($X^2(1) = 213.69, p < 0.001$). De grootste groep mannen die naar online porno surft, kijkt meerdere keren per week, gevolgd door meerdere keren per maand. Bij de vrouwen bekijkt slechts 3.0% meerdere keren per week pornografisch materiaal. De grootste groep vrouwen, de helft, kijkt meerdere keren per jaar (Zie tabel 2.1).

Tabel 2.1: frequentie pornoconsumptie

Hoe dikwijls bekijk je dit seksueel expliciet materiaal?	Mannen	%	Vrouwen	%
Meerdere keren per dag		7.2%		0.4%
Meerdere keren per week		41.1%		3.0%
Meerdere keren per maand		30.9%		15.2%
Meerdere keren per jaar		16.7%		54.0%
Nooit		4.0%		27.4%

Jongvolwassenen kijken vooral naar online porno om seksueel opgewonden te raken, uit nieuwsgierigheid en als ontspanning (tabel 2.2). Mannen scoren op bijna al deze variabelen significant hoger dan vrouwen. Ze bezoeken vooral online porno om seksueel opgewonden te raken, als ontspanning, uit nieuwsgierigheid naar seks en om stress te verminderen. Vrouwen die aangegeven hebben naar online porno te kijken doen dit vooral uit nieuwsgierigheid naar seks en om seksueel opgewonden te raken.

Tabel 2.2 : motivatie online pornoconsumptie

Ik heb pornografisch materiaal bezocht op het internet: (meerdere antwoorden mogelijk)	Allen	%	Mannen	%	Vrouwen	%
Uit nieuwsgierig naar seks °		38.4%		46.7%		29.6%
Om seksueel opgewonden te raken°		39.3%		57.0%		20.5%
Om mijn seksuele relatie met mijn partner te verbeteren °		13.6%		16.5%		10.5%
Als ontspanning °		36.3%		56.1%		15.3%
Om stress te verminderen°		22.1%		37.0%		6.2%
Om mijn seksuele fantasie te vervullen °		13.8%		21.6%		5.5%
Om nieuwe seksuele technieken aan te leren °		21.4%		29.1%		13.2%
Andere *		7.1%		2.6%		11.8%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen ($X^2, p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen ($X^2, p < 0.05$)

Uit de groep mannen die al eens online porno bekeken heeft zegt 51.2% dat ze er naar op zoek zijn gegaan. Bij de vrouwen is dit slechts 31.1%. Vrouwen ontdekken online porno in de eerste plaats op toevallige wijze (36.1%). De meeste jongvolwassenen kijken alleen naar online porno(60.9%), enkele kijken samen met hun partner (11.9%) of vrienden (7.7%). Meer mannen (81.4%) dan vrouwen (39.2%) geven aan alleen te kijken. Van alle jongvolwassen die porno op het net consumeren zegt 97.8% zich nooit in te schrijven op betalende websites. Hier ziet men geen verschil tussen mannen en vrouwen. Het overgrote deel van de mannen rapporteert dat ze de laatste week pornografisch materiaal hebben bezocht. De grootste groep vrouwen geeft aan dat ze langer dan een jaar geleden pornografisch materiaal hebben bezocht. Slechts 1 op 10 vrouwen

geeft aan dat ze de laatste week pornografisch materiaal online hebben bezocht (tabel 2.3).

Tabel 2.3: voor het laatst online porno bezocht

Wanneer heb je voor het laatst een website met pornografisch materiaal bezocht?	Mannen %	Vrouwen %
Laatste week	64.5%	10.8%
Laatste maand	20.9%	22.4%
Laatste halfjaar	7.1%	32.0%
Laatste jaar	3.0%	15.9%
Langer geleden	3.8%	25.9%
Nooit	0.8%	3.0%

3.3. Gevoelens, beleving en perceptie bij online pornoconsumptie van jongvolwassenen

Jongens voelen zich significant meer seksueel opgewonden en geëntertaind wanneer ze naar online porno kijken. Ook 1 op 3 vrouwen rapporteert zich seksueel opgewonden te voelen bij het bekijken van pornografie. Zowel bij jongens als meisjes geven enkele aan dat ze bij porno kijken angstig zijn om betrapt te worden of bezorgd dat anderen hun zouden bekritisieren. Significant meer meisjes dan jongens rapporteren walging/afkeer en schaamte bij het kijken naar porno (tabel 3.1).

Tabel 3.1 : gevoelens bij online porno

Wanneer ik naar seksueel expliciet materiaal op het internet kijk... (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)	Mannen %	Vrouwen %
Voel ik mij geëntertaind °	33.2%	12.1%
Voel ik mij seksueel opgewonden°	68.1%	30.1
Voel ik mij schuldig omdat ik dit doe	12.2%	10.0%
Voel ik mij angstig om betrapt te worden	22.7%	17.8%
Ben ik bezorgd dat anderen me zouden veroordelen/ bekritisieren als ze er zouden achter komen	15.4%	12.1%
Voel ik mij beschaamd *	4.3%	7.1%
Voel ik mij oncomfortabel	2.8%	9.6%
Word ik boos over wat ik zie	2.1%	2.3%
Voel ik walging/afkeer bij wat ik zie *	6.6%	10.3%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

Door pornografisch materiaal online te bekijken geven jongens 3 gevoelens significant meer aan dan meisjes. Jongens voelen zich beter over zichzelf op seksueel vlak, het heeft de grenzen verlegd van wat ze sexy vinden en geeft hun meer mogelijkheden om er sexy uit te zien. Meisjes reageren meer verdeeld. 1 op 10 zegt dat online porno hun meer mogelijkheden geeft om er sexy uit te zien en hun beter doet voelen over zichzelf op seksueel vlak. Maar ongeveer evenveel vrouwen geven aan het gevoel te hebben veel meer te moeten doen om hun partner geïnteresseerd te houden en dat porno hun slecht doet voelen over hun eigen lichaam. Ook 1/10 jongens geeft dit laatste aan (tabel 3.2).

Tabel 3.2: gevoelens bij online porno

Hoe heeft pornografisch materiaal dat je op het internet ziet je seksueel zelfbeeld beïnvloed? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)	Mannen	%	Vrouwen	%
Het doet me slecht voelen over mijn eigen lichaam		9.6%		10%
Ik voel me beter over mezelf op seksueel vlak °		23.1%		10.3%
Ik heb het gevoel dat ik meer moet doen om mijn partner geïnteresseerd te houden		8.8%		10.5%
Het geeft me meer mogelijkheden om er sexy uit te zien of me sexy te gedragen °		37.5%		11.6%
Online porno heeft de grenzen verlegd van wat ik sexy vind °		27.6%		7.1%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

Jongens rapporteren, significant meer dan meisjes, dat online porno bekijken op hun eentje hun opwinding verhoogt. Door porno staan jongens significant meer open voor nieuwe dingen en praten makkelijker over wat ze willen. Meisjes geven vooral aan dat ze door porno kijken meer open staan voor nieuwe dingen (tabel 3.3).

Tabel 3.3: gevoelens bij online porno

Duid aan wat op u van toepassing is. Pornografie bekijken online ... (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)	Mannen	%	Vrouwen	%
Verbetert seks met mijn huidige partner °		17.6%		4.6%
Maakt mij meer open voor nieuwe dingen °		34.5%		19.1%
Maakt het makkelijker om te praten over wat ik wil °		21.6%		14.8%
Samen met mijn partner verhoogt onze opwinding		9.2%		9.1%
Alleen verhoogt mijn opwinding °		38.8%		15.7%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

Door online pornoconsumptie geven jongens aan dat ze significant meer druk voelen om seksueel te presteren tegenover meisjes. Verder beweren significant meer jongens kritischer te worden over het lichaam van hun partner door online porno te bekijken (tabel 3.4)

Tabel 3.4 : gevoelens bij online porno

Duid aan wat op u van toepassing is. Door pornografie te bekijken online... (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)	Mannen	%	Vrouwen	%
Heb ik minder echte seks °		7.1%		0.9%
Heb ik de indruk dat mijn partner kritischer is over mijn lichaam		1.9%		2.5%
Voel ik meer druk om seksueel te presteren °		21.0%		11.4%
Vermindert mijn interesse in echte seks °		6.4%		1.1%
Maakt mij kritischer over het lichaam van mijn partner °		9.9%		2.7%
Heb ik de indruk dat mijn partner minder met mij wil seksen °		2.8%		0.7%
Word ik minder opgewonden van echte seks °		6.4%		1.1%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

In tabel 3.5. zien we dat in totaal 50.6% van de jongens vindt dat er geen enkel emotioneel risico verbonden is aan het bekijken van pornografisch materiaal online. Echter 48.9% van de meisjes en 33.8 % van de jongens vinden dat er wel een emotioneel risico aan verbonden is. Verdere analyses

geven aan dat significant meer mannen dan vrouwen akkoord gaan met deze stelling ($\chi^2(1) = 18.85$, $p < 0.001$) en er zelfs helemaal mee akkoord gaan ($\chi^2(1) = 20.43$, $p < 0.001$).

Zowel jongens (84.4%) als meisjes (82.3%) gaan niet akkoord of helemaal niet akkoord met de stelling dat porno bekijken op het internet, wanneer je een partner hebt, gelijk staat aan het bedriegen van die partner. Jongens zijn hier significant meer van overtuigd ($\chi^2(1) = 22.37$, $p < 0.001$).

De meerderheid jongens (73.8%) en meisjes (59.9%) zijn niet akkoord met de stelling dat online porno hun onzeker/ontevreden maakt over hun lichaam. Jongens geven significant meer aan niet akkoord ($\chi^2(1) = 17.89$, $p < 0.001$) en helemaal niet akkoord te gaan ($\chi^2(1) = 6.36$, $p = 0.01$). Toch vindt 23.5% meisjes en 15.6% jongens dat porno wel onzeker/ontevreden maakt over hun lichaam. Meisjes vinden dit significant meer dan jongens ($\chi^2(1) = 3.81$, $p = 0.05$).

Voorals meisjes (23.6%) zijn bezorgd dat porno er gaat voor zorgen dat de partner hun lichaam minder aantrekkelijk gaat vinden, tegenover 9.3% jongens. Dit verschil is niet significant ($p > 0.05$). De meerderheid gaat hier niet mee akkoord, meisjes 63.8% en jongens 76.0%. Voorals jongens gaan helemaal niet akkoord met deze stelling ($\chi^2(1) = 20.69$, $p < 0.001$).

26.1% van de jongens geeft aan dat pornoactrices/acteur doorgaans aantrekkelijker zijn dan de eigen partner, versus 11.5% meisjes. Toch gaat 52.2% jongens en 71.7% meisjes, niet akkoord met deze stelling. Voornamelijk vrouwen gaan niet akkoord ($\chi^2(1) = 30.42$, $p < 0.001$) en helemaal niet akkoord ($\chi^2(1) = 5.23$, $p = 0.02$).

Meer meisjes (17.7%) dan jongens (8.6%) vinden pornografie walgelijk en weerzinwekkend. Hoewel dit verschil niet significant is. Algemeen zijn de jongvolwassenen niet akkoord, jongens (71.9%) en meisjes (45.9%). Voorals mannen zijn niet akkoord ($\chi^2(1) = 14.12$, $p < 0.001$) en helemaal niet akkoord ($\chi^2(1) = 44.45$, $p < 0.001$) met deze stelling.

Zowel jongens 85.4% als meisjes 84.4% vinden seks belangrijk.

Zowel jongens 83.7% als meisjes 73.4% staan open om dingen uit te proberen op het vlak van seks. Jongens gaan hier significant meer mee akkoord ($\chi^2(1) = 5.80$, $p = 0.02$) en helemaal mee akkoord ($\chi^2(1) = 25.16$, $p < 0.001$).

Tabel 3.5: percepties bij online porno

	Helemaal niet akkoord		Niet akkoord		Geen mening		Akkoord		Helemaal akkoord	
	Man	vrouw	Man	vrouw	Man	vrouw	Man	vrouw	Man	vrouw
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Pornografisch materiaal bekijken is een seksuele activiteit waar geen enkel emotioneel risico aan verbonden is	8.6	13.5	25.2	35.4	15.6	18.2	33.4	25.0	17.2	7.8
Staat pornografisch materiaal bekijken op het internet wanneer je een partner hebt, gelijk aan het bedriegen van die partner	57.9	50.5	26.5	31.8	6.0	9.9	7.0	7.8	2.6	0.0
Pornografie maakt me ontevreden/onzeker over mijn lichaam	38.9	29.7	34.9	30.2	10.6	16.2	12.3	17.2	3.3	6.3
Ik ben bezorgd dat pornografie er gaat voor zorgen dat mijn partner mij(n lichaam) minder aantrekkelijk vind	46.3	31.9	29.7	31.9	14.7	12.6	7.3	16.8	2.0	6.8
De porno acteurs/ actrices zijn doorgaans aantrekkelijker dan mijn eigen partner	28.4	44.0	23.8	27.7	21.8	16.8	20.5	10.5	5.6	1.0
Pornografie is walgelijk en weerzinwekkend	39.4	18.8	32.5	27.1	19.5	36.5	7.3	15.1	1.3	2.6
Voor mij is seks belangrijk	1.3	2.1	1.3	1.0	12.0	12.5	40.2	45.3	45.2	39.1
Ik sta er voor open dingen uit te proberen op het gebied van seks.	0.7	1.0	2.7	3.1	13.0	22.4	54.0	50.0	29.7	23.4

3.4. Verband tussen online pornoconsumptie en masturbatie bij jongvolwassenen

De meeste jongvolwassen mannen masturberen meerdere keren per week. 1 op 10 jongens masturbeert zelfs meerdere keren per dag. Daarentegen geen enkele vrouw geeft aan meerdere keren per dag te masturberen. De grootste groep vrouwen, ongeveer de helft, masturbeert meerdere keren per maand (tabel 4.1).

Tabel 4.1: frequentie masturbatie

Hoe vaak masturbeer je?	Mannen	%	Vrouwen	%
Meerdere keren per dag °		10.3%°		0.0%
Meerdere keren per week °		66.2%°		23.0%
Meerdere keren per maand *		17.9%		47.1%
Meerdere keren per jaar *		3.3%		19.9%
Nooit *		2.3%		9.9%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

Masturberen terwijl ze naar porno kijken doet de grootste groep van de mannen meerdere keren per week. Daarentegen de helft van de vrouwen masturbeert nooit terwijl ze naar online porno kijken, ongeveer 1/3 masturbeert meerdere keren per jaar kijkend naar online porno (tabel 4.2).

Tabel 4.2 : frequentie masturbatie met porno

Hoe vaak masturbeer je terwijl je naar pornografisch materiaal op het internet kijkt?	Mannen	%	Vrouwen	%
Meerdere keren per dag °		7.0%		1.0%
Meerdere keren per week °		45.2%		3.1%
Meerdere keren per maand °		29.6%		16.1%
Meerdere keren per jaar *		10.0%		29.2%
Nooit *		8.3%		50.5%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

Bijna de helft van de mannen spendeert enkele uren per maand aan het bekijken van porno op het net, gevolgd door 1 op 3 enkele uren per week. Daarentegen, de helft vrouwen geeft aan slechts enkele uren per jaar aan pornoconsumptie te besteden, gevolgd door 1 op 3 vrouwen die nooit kijken (tabel 4.3).

Tabel 4.3 : tijd aan porno

Hoeveel tijd spendeer je aan het kijken naar pornografisch materiaal op het internet?	Mannen	%	Vrouwen	%
Enkele uren per dag		2.0%		0.0%
Enkele uren per week °		29.5%		2.6%
Enkele uren per maand °		44.0%		16.2%
Enkele uren per jaar *		21.2%		53.9%
Nooit *		3.3%		27.2%

° Frequentie bij mannen significant groter dan bij vrouwen (X^2 , $p < 0.05$)

* Frequentie bij vrouwen significant groter dan bij mannen (X^2 , $p < 0.05$)

3.5. Samenhang relatie & demografische gegevens met online pornoconsumptie bij jongvolwassenen

Van alle jongvolwassen respondenten heeft 63.6% een relatie. Significant meer meisjes (71.4%), dan jongens (54.3%) hebben een partner ($X^2(1)=22.33$, $p < 0.01$). Meisjes hebben meer naakt gevreeën (71.3%) en geslachtsgemeenschap gehad (70.8%), tegenover respectievelijk 53.5% en 51.8 van de jongens.

Van de mannen heeft de grootste groep (26.0%) voor het eerst geslachtsgemeenschap gehad op 17jaar, bij de vrouwen op 16 jaar (27.2%).

De meeste jongens (20.3%) rapporteren dat ze 2 partners hebben gehad, gevolgd door 1 partner (19.6%). De grootste groep meisjes (35.0%) geeft aan dat ze 1 partner gehad hebben, 18.3% zegt 2 partners gehad te hebben. Het aantal partners dat de jongvolwassenen hebben aangeven stijgt met de leeftijd.

Spearman's rho correlatie analyse tussen het aantal partners en hoe vaak men naar pornografisch materiaal kijkt toont aan dat mannen die meer partners hebben gehad meer naar porno kijken

($r_s = .12$, $n = 288$, $p = 0.047$). Bij vrouwen werd er geen significante correlatie vastgesteld ($r_s = 0.03$, $n = 190$, $p = 0.703$).

Van alle respondenten die geen relatie hebben kijkt 40.5% meerdere keren per week naar porno. De grootste groep jongvolwassenen in een relatie kijkt meerdere keren per jaar naar porno (33.7%).

Als enkel mannen met relatie in beschouwing worden genomen ziet men dat de grootste groep meerdere keren per maand online porno consumeert (38.1%), gevolgd door 36.9% die meerdere keren per week kijken. Bij mannen zonder relatie kijkt 56.1% meerdere keren per week naar online porno.

Er zijn geen vrouwen die meerdere keren per dag online porno bekijken. Vrouwen met of zonder relatie kijken voornamelijk meerdere keren per jaar porno, respectievelijk 55.5% en 48.3%.

Mannen zonder relatie kijken significant meer online porno dan mannen met partner volgens de Kruskal Wallis tests ($X^2(1) = 13.32$, $p < 0.001$). Bij vrouwen werd er geen significant verschil gevonden ($X^2(1) = 1.16$, $p = 0.28$).

De grootste groep mannen (84.7%) en vrouwen (87.5%) zijn heteroseksueel. Verder bestaat de populatie uit 6.5% homoseksuele en 5.4% biseksuele mannen. Bij de vrouwen is dit respectievelijk 1.4% en 7.4%.

Aan de hand van Kruskal Wallis tests ziet men dat homo- en biseksuele mannen significant meer online porno consumeren dan heteroseksuele mannen ($X^2(1) = 4.92$, $p = 0.03$). Ook lesbische en biseksuele vrouwen kijken significant vaker dan heteroseksuele vrouwen ($X^2(1) = 5.01$, $p = 0.03$).

Bij 76.6% vrouwen is de partner op de hoogte dat ze naar porno kijken, bij de mannen is dat 65.7%. Slechts 11.4% van al de jongvolwassenen geeft aan dat zijn/haar partner zich ooit jaloers heeft uitgelaten over online pornogebruik. Geen enkel meisje geeft aan dat haar partner zich jaloers heeft uitgelaten. 17.5% mannen heeft al wel jaloerse opmerkingen ontvangen van de partner. Mannen die het verzwijgen geven als reden aan dat het persoonlijk is (23.7%), angst voor de reactie van de partner (23.7%) en dat het er nog niet is van gekomen (23.7%). Bij de meisjes geeft 38.7% aan dat het er nog niet is van gekomen.

De meeste jongvolwassenen (63.8%) hun voorkeur gaat uit naar man & vrouw pornografie.

3.6. Verband tussen de clusters seksueel zelfvertrouwen, seksueel satisfactie, relatiesatisfactie en online pornoconsumptie

We gaan na of de 3 bovengenoemde clusters samenhangen met online pornoconsumptie. In bijlage staan per cluster de analyses per variabele uitgebreid verantwoord. Het is een hulp deze bijlagen bij de hand te houden tijdens het doorlezen van de onderzoeksresultaten.

Aangezien de data niet normaal verdeeld zijn (Kolmogorov-Smirnov test: $p's < 0.05$) gebruiken we de niet-parametrische Kruskal-Wallis test. Een andere reden om niet parametrische testen te gebruiken is dat de clusters seksueel zelfvertrouwen, seksueel satisfactie en relatiesatisfactie zijn opgebouwd uit klein aantal ordinale schalen. Deze testen vergelijken of de frequentie van online

pornoconsumptie bij jongvolwassenen verschilt binnen de clusters. Significante verschillen worden verder onderzocht met de Mann-Whitney U test, Bonferroni gecorrigeerd.

3.6.1 Samenhang tussen seksueel zelfvertrouwen en online pornoconsumptie

De cluster seksueel zelfvertrouwen is samengesteld uit 4 determinanten (tabel 6.1.1). In bijlage staat verdere uitleg (Cfr. Bijlage 4).

De jongvolwassen mannen geven over het algemeen aan een positief seksueel zelfvertrouwen te hebben. Ze vinden zichzelf best aantrekkelijk en zijn tevreden over het uitzicht van hun geslachtsorganen. Tijdens het vrijen zijn ze niet bang dat ze het niet goed doen en niet onzeker over hun lichaam (tabel 6.1.1).

Dit geldt ook voor de jongvolwassen vrouwen (tabel 6.1.2).

Tussen de vier determinanten van seksueel zelfvertrouwen en de frequentie van online porno kijken vinden we bij meisjes geen significante verschillen (p 's > 0.05). Er blijkt een verband te zijn tussen de tevredenheid van jongens over hun geslachtsdelen en hoe vaak ze naar online porno kijken ($\chi^2(4) = 13.22$, $p = 0.01$). Post hoc Mann-Whitney U testen tonen aan dat jongens die meerdere keren per dag naar porno kijken significant minder tevreden zijn over hun geslachtsorganen dan jongens die meerdere keren per maand kijken ($U = 521.00$, $n_1 = 19$, $n_2 = 92$, $p = 0.003$) (Bonferroni gecorrigeerd $p = 0.05/4$ variabelen is $p = 0.0125$).

Er werden geen verschillen gevonden tussen jongens die meerdere keren per week, meerdere keren per jaar of nooit naar online porno kijken (p 's > 0.0125).

Tabel 6.1.1: seksueel zelfvertrouwen mannen

Seksueel zelfvertrouwen Mannen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Ik denk dat ik best aantrekkelijk ben	0.3	10.0	27.3	54.0	8.3
Ik ben tevreden over hoe mijn geslachtsdelen eruit zien	1.7	7.7	16.1	56.5	18.1
Bij het vrijen ben ik bang dat ik het niet goed doe	9.7	37.5	24.1	26.1	2.7
Tijdens het vrijen ben ik onzeker over mijn lichaam	21.1	41.8	21.1	14.4	1.7

Tabel 6.1.2: seksueel zelfvertrouwen vrouwen

Seksueel zelfvertrouwen Vrouwen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Ik denk dat ik best aantrekkelijk ben	1.9	12.2	26.4	53.9	5.6
Ik ben tevreden over hoe mijn geslachtsdelen eruit zien	1.4	12.8	31.0	41.3	13.4
Bij het vrijen ben ik bang dat ik het niet goed doe	11.5	39.4	24.9	21.5	2.8
Tijdens het vrijen ben ik onzeker over mijn lichaam	11.7	34.8	23.7	24.5	5.3

3.6.2. Verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie

De cluster seksuele satisfactie is samengesteld uit 4 determinanten (tabel 6.2.1). In bijlage staat verdere uitleg (Cfr. Bijlage 4). Het merendeel van zowel de jongvolwassen mannen als vrouwen, geeft een positieve seksuele satisfactie aan. Ze zijn blij met hun seksleven en zijn niet teleurgesteld over de kwaliteit hiervan. Ze zijn tevreden met zowel de emotionele als de lichamelijke kant van hun seksleven.

Tabel 6.2.1 : seksuele satisfactie mannen

Seksuele satisfactie Mannen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Ik voel me teleurgesteld over de kwaliteit mijn seksleven	20.7	33.7	21.0	18.0	6.7
Ik ben blij met mijn seksleven	7.0	18.7	21.3	35.0	18.0
Ik ben tevreden met de emotionele kanten van mijn seksleven	4.7	8.4	27.1	31.4	28.4
Ik ben tevreden met de lichamelijke kanten van mijn seksleven	4.3	5.7	28.4	39.8	21.7

We zijn het verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie van jongvolwassenen nagegaan. Bij vrouwen vinden we geen significante verschillen tussen seksuele satisfactie en de frequentie van online porno kijken (p 's > 0.05). Er lijkt een verband te zijn tussen de mate waarin jongens teleurgesteld zijn over de kwaliteit van hun seksleven en hoe vaak ze online porno consumeren ($\chi^2(4) = 9.70$, $p = 0.046$). Post hoc Mann-Whitney U testen tonen aan dat jongens die meerdere keren per dag online porno kijken significant meer teleurgesteld zijn in de kwaliteit

van hun seksleven dan jongens die meerdere keren per jaar kijken ($U = 216.00$, $n_1 = 19$, $n_2 = 38$, $p = 0.012$) (Bonferroni gecorrigeerd $p = 0.05 / 4$ variabelen is $p = 0.0125$).

We vonden een trend dat hoe meer jongens teleurgesteld waren over de kwaliteit van hun seksleven hoe meer online porno ze consumeerden. Maar deze analyses overleefden de Bonferroni correctie echter niet ($p > 0.0125$) (zie figuur 1 bijlage 4).

Er werd een verband gevonden tussen de graad waarin jongens tevreden zijn met de emotionele kant van hun seksleven en hun online pornoconsumptie ($\chi^2(4) = 12.14$, $p = 0.016$). Post hoc Mann-Whitney U testen tonen aan dat jongens die meerdere keren per week porno consumeren minder tevreden zijn met de emotionele kant van hun seksleven, dan jongens die meerdere keren per maand kijken ($U = 4825.00$, $n_1 = 133$, $n_2 = 91$, $p = 0.007$) (zie figuur 2 bijlage).

De mate waarin jongvolwassen mannen aangeven of ze tevreden zijn met de lichamelijke kanten van hun seksleven verschilt significant met de frequentie van online pornoconsumptie ($\chi^2(4) = 13.49$, $p = 0.009$). Post hoc Mann-Whitney U testen tonen aan dat jongens die meerdere keren per week naar online porno kijken minder tevreden zijn over de lichamelijke kanten van hun seksleven dan zij die meerder keren per jaar kijken ($U = 1762.00$, $n_1 = 133$, $n_2 = 38$, $p = 0.003$). Alle andere analyses overleefden de Bonferroni correcties niet (zie figuur 3 bijlage).

Tabel 6.2.1 : seksuele satisfactie vrouwen

Seksuele satisfactie Vrouwen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Ik voel me teleurgesteld over de kwaliteit mijn seksleven	30.2	34.6	19.8	14.2	1.1
Ik ben blij met mijn seksleven	1.4	12.3	21.0	38.7	26.6
Ik ben tevreden met de emotionele kanten van mijn seksleven	1.4	8.4	20.5	35.7	34.0
Ik ben tevreden met de lichamelijke kanten van mijn seksleven	1.4	9.6	25.3	40.4	23.3

3.6.3. Verband tussen relatiesatisfactie en online pornoconsumptie

De cluster relatiesatisfactie is opgebouwd uit 8 variabelen. In bijlage staat verdere uitleg (Cfr. Bijlage 4).

Algemeen bezitten zowel jongvolwassen mannen als vrouwen een positieve relatiesatisfactie. Ze rapporteren dat de partner lief is en hen begrijpt. Ze zijn gelukkig bij hun partner. Ze voelen zich fijn bij hun partner en vinden hem/haar seksueel aantrekkelijk. Ze hebben geen conflicten over seks en denken er niet aan om bij hun partner weg te gaan.

Zoals in de vorige analyses vinden we bij vrouwen geen significante verschillen tussen relatiesatisfactie en de frequentie van online pornoconsumptie ($p's > 0.05$).

Bij jongvolwassen mannen lijkt er een verband te zijn tussen de mate van ergernis aan de partner en de frequentie van online porno kijken ($\chi^2(4) = 18.12, p < 0.01$). Post hoc Mann-Whitney U testen geven weer dat jongvolwassen mannen die zich ergeren aan hun partner significant meer online porno consumeren dan zij die neutraal antwoorden op deze vraag ($U = 1117.50, n_1 = 59, n_2 = 61, p < 0.001$) (Bonferroni gecorrigeerd $p = 0.05/8$ variabelen is $p = 0.0063$).

Jongvolwassen mannen die aangeven dat ze conflicten hebben over seks antwoorden significant verschillend op de vraag naar hoe vaak ze online porno consumeren ($\chi^2(4) = 10.54, p = 0.032$). Er is een trend dat jongens die conflicten over seks rapporteren vaker online porno kijken, maar na de Bonferroni correcties waren de post hoc Mann-Whitney U testen niet meer significant ($p's > 0.006$).

Tabel 6.3.1: Relatiesatisfactie mannen

Relatiesatisfactie Mannen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Mijn partner is lief en begrijpt mij	1.2	1.9	3.7	45.1	48.1
Ik denk er over om weg te gaan bij mijn partner	59.3	22.2	9.9	7.4	1.2
Ik ben gelukkig met mijn partner	1.2	3.1	3.7	35.2	56.8
Ik erger me aan mijn partner	33.5	29.8	23.0	12.4	1.2
We hebben ruzie	37.0	30.9	22.2	8.6	1.2
Ik voel me fijn bij mijn partner	1.2	1.2	3.7	31.5	62.3
Ik vind mijn partner seksueel aantrekkelijk	0.6	0.6	4.3	30.2	64.2
We hebben conflicten over seks	40.1	30.9	14.2	11.7	3.1

Tabel 6.3.2: Relatiesatisfactie vrouwen

Relatiesatisfactie Vrouwen	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
	%	%	%	%	%
Mijn partner is lief en begrijpt mij	0	1.2	3.5	31.3	63.9
Ik denk er over om weg te gaan bij mijn partner	75.1	12.6	5.9	5.1	1.2
Ik ben gelukkig met mijn partner	0.8	1.6	4.3	25.1	68.2
Ik erger me aan mijn partner	41.2	34.1	16.1	8.2	0.4
We hebben ruzie	51.4	25.5	14.5	7.5	1.2
Ik voel me fijn bij mijn partner	0	0.4	2.4	23.6	73.6
Ik vind mijn partner seksueel aantrekkelijk	0	0.8	6.7	30.7	61.8
We hebben conflicten over seks	48.2	25.9	10.6	12.2	3.1

Hoofdstuk 4 : bespreking onderzoeksresultaten

4.1. Wat is de frequentie, het doel en de motivatie van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?

Wanneer we kijken naar de frequentie van internetgebruik zien we dat nagenoeg alle jongvolwassenen dagelijks op het net zitten, een observatie die ook in andere studies werd vastgesteld (Nikken, 2007). Ze gebruiken internet vooral om informatie te zoeken voor school of werk, gevolgd door e-mailen en het gebruik van sociale netwerksites. Deze resultaten liggen in de lijn met vorig onderzoek omtrent internetgebruik (Van den Eijnden & Vermulst, 2006). In onze studie vinden we een significant verschil dat jongens 7 keer meer internet gebruiken om naar seksueel expliciet materiaal te kijken dan meisjes. Albright (2008) toonde eerder al duidelijk geslachtsverschillen aan in het opzoekingsgedrag naar en gebruik van online porno. Dit is een geslachtsverschil waarover de verschillende studies het unaniem eens zijn (Albright, 2008; Walsh, 1999).

Wanneer we pornoconsumptie van naderbij bekijken zien we dat alle jongvolwassen mannen al online porno hebben gekeken, tegenover slechts 50% van de meisjes. In overeenstemming met Goodson et al. (2004) vonden ook wij dat mannen veel vaker doelgericht naar porno surfen en in ons onderzoek doet de grootste groep dit meerdere keren per week. De grootste groep vrouwen kan hier slechts meerdere keren per jaar door geboeid worden.

Nederlands onderzoek suggereert dat de consumptie onder vrouwen is gestegen. In 2006 gaf 20% meisjes aan een pornosite bekeken te hebben (De graaf & Vanwesenbeeck, 2006), waar recent bevolkingsonderzoek aantoont dat 40 % vrouwen in het afgelopen jaar één of andere vorm van porno hebben gebruikt (Vanwesenbeeck, 2009). Bij gebrek aan voorgaand onderzoek bij Vlaamse vrouwen kan echter geen vergelijking gemaakt worden. De vrij hoge score van meisjes kan mogelijk ook verklaard worden doordat dit onderzoek zich richt op een specifieke jonge groep vrouwen. Het is de eerste generatie vrouwen die met internet is opgegroeid, meer vertrouwd is met dit medium en mogelijk daarom ook hoger scoort op online pornografie consumptie. Vrouwen geven in onze studie aan te kijken uit nieuwsgierigheid en om seksueel opgewonden te raken.

De meerderheid van de mannen in ons onderzoek zegt afgelopen week porno te hebben bezocht, het merendeel van de vrouwen geeft aan dat ze langer dan een jaar geleden pornografisch materiaal hebben bezocht. Een volgend geslachtsverschil laat zien dat mannen overwegend enkele uren per week of maand besteden aan online pornografie, vrouwen slechts enkele uren per jaar.

Er worden verschillende redenen aangehaald om te verklaren waarom mannen meer porno kijken waaronder biologische, psychologische en sociaal-maatschappelijke. Er wordt gewezen op hun relatief sterkere seksdrive, hun sterkere gerichtheid op recreatie en lust (in tegenstelling tot vrouwen: relatie en intimiteit) en hun relatief sterkere fysieke reactie op visuele prikkels (Van Wesenbeeck, 2009). Bailey en zijn collega's toonden aan dat interesse in visuele seksuele stimuli het grootste sekseverschil is tussen man en vrouw. Groter dan alle andere evolutionaire sekseverschillen zoals interesse in recreatieve versus relationele seks (Albright, 2008). Ook blijken

mannen meer online satisfactie te krijgen door uit de buurt te blijven van een relationele context en vinden daardoor vooral bevrediging in het kijken naar pornografie (Albright, 2008). Een andere verklaring waarom vrouwen niet in dezelfde mate pornografie gebruiken als mannen en niet dezelfde aantrekkingskracht heeft, is omdat mannen en vrouwen zich verbonden voelen tot verschillende sociale en seksuele realiteiten. De mogelijkheid om genot te ervaren over seksueel expliciet materiaal is afhankelijk van de manier waarop men gesocialiseerd is geweest met positieve gedachtes en gevoelens over seksualiteit. (Beggan & Allison, 2003) Dat vrouwen pornografie niet zo aantrekkelijk vinden als mannen zou kunnen wijzen op het feit dat vrouwen gesocialiseerd zijn om hun eigen seksualiteit als een 'Madonna-hoer' dichotomie te zien (Tanenbaum, 2000). Het zou verder kunnen betekenen dat vrouwen gesocialiseerd zijn om pornografie te bekijken in termen van moraliteit, eerder dan als middel om seksuele opwinding te bekomen (Beggan & Allison, 2003). Dit kan ondersteund worden door studies die tonen dat vrouwen wel seksueel fysiologisch opgewonden worden bij het kijken van pornografie ondanks dat ze zich niet opgewonden voelen (Pearson & Pollack, 1997).

Onderzoek toont aan dat mannen vaker masturberen dan vrouwen (Oliver en Hyde 1993). Tegelijkertijd, lijkt er een verband te zijn tussen masturbatie en pornografie gebruik. Diegene die vaker masturberen, gebruiken vaker pornografie (Kontula & Haavio-Mannila, 2003). Onze resultaten lijken dit te bevestigen. Mannen masturberen voornamelijk meerdere keren per week. 1 op 10 mannen masturbeert meerdere keren per dag. Naar porno kijkend masturberen de meeste mannen verschillende keren per week. Vrouwen masturberen vooral meerdere keren per maand. Er is geen enkele vrouw die heeft aangegeven meerdere keren per dag te masturberen. De helft van de vrouwen masturbeert nooit terwijl ze porno kijkt. 1 op 3 vrouwen masturbeert meerdere keren per jaar terwijl ze kijken. Volgens Kontula & Haavio-Mannila (2003) gebruiken mannen porno wanneer ze op hun eentje masturberen. Zij geven dit aan als een bijkomende verklaring waarom mannen meer pornografie gebruiken dan vrouwen. Ook in onze studie geeft het gros van de jongvolwassenen aan alleen naar pornografie te kijken. Iets meer vrouwen dan mannen kijken samen met hun partner, hoewel dit was niet significant. Deze bevindingen ondersteunen de conclusies van Kontula en Haavio-Mannila (2003) die als reden geven dat het gebruik van pornografisch materiaal door vrouwen gelinkt is aan het gebruik van een/hun mannelijke partner. Bij Traen en collega's (2006) gaven vrouwen aan de meest recente pornografische film in gezelschap van hun partner te hebben gezien. Mannen consumeren seks online meer op een solitaire manier, waarschijnlijk als hulp bij het masturberen (Albright, 2008).

4.2. Wat zijn de gevoelens, belevingen en percepties van online pornoconsumptie bij jongvolwassenen?

De voornaamste redenen waarom zowel jongens als meisjes in ons onderzoek porno kijken is om seksueel opgewonden te worden en uit nieuwsgierigheid. Jongens rapporteren deze gevoelens dubbel zo vaak als vrouwen. Jongens voegen daar nog 2 motieven aan toe, namelijk ontspanning en om stress te verminderen. Ook deze bevindingen sluiten aan bij eerder onderzoek van Walsh (1999) en Goodson (2001). Mannen geven dus meer uitgesproken positieve gevoelens en

percepties aan over online pornoconsumptie. Wat in de literatuur wordt bevestigd. Het kijken naar porno doet 1 op 5 jongens beter voelen op seksueel vlak, zelfs 1 op 3 beweert dat het de grenzen heeft verlegd van wat ze sexy vinden. Online porno bekijken maakt hen meer open voor nieuwe dingen en ze praten makkelijker over wat ze willen. Veel meer dan vrouwen geven ze ook aan dat online porno de grenzen verlegt van wat ze sexy vinden, hun meer mogelijkheden geeft zich sexy te gedragen en zichzelf beter voelen op seksueel vlak. Maar mannen geven ook negatieve gevoelens aan. 1 op 5 voelt door online pornoconsumptie meer druk om seksueel te presteren. De mannen ervaren dit negatieve gevoel dubbel zo vaak dan de vrouwen. 1 op 6 jongens gaat ermee akkoord dat porno hun onzeker/ontevreden maakt over hun lichaam. Verder geven jongens aan kritischer te worden over het lichaam van de partner. Dit wordt in de literatuur teruggevonden waarbij mannen verklaarden meer kritisch te zijn over hun partners lichaam en hadden minder zin in eigenlijke seks (Albright, 2008). Onze resultaten sluiten aan bij het onderzoek van Hald & Malamuth (2007) dat mannen relatief weinig negatieve effecten van hun gematigde pornoconsumptie merken. Verder vindt de helft van de jongvolwassen mannen dat er aan porno kijken geen enkel emotioneel risico verbonden is.

Meisjes geven bij online pornoconsumptie relatief meer negatieve gevoelens aan zoals walging/afkeer, een oncomfortabel gevoel en schaamte. De helft van de meisjes denkt ook dat er een emotioneel risico verbonden is aan het bekijken van online porno. Bijna 1 op 4 meisjes zegt dat online porno haar onzeker maakt over haar lichaam. Evenveel meisjes zijn bezorgd dat online porno er gaat voor zorgden dat de partner hun lichaam minder aantrekkelijk gaat vinden. En effectief, 10% jongens zegt door online porno meer kritischer te worden over het lichaam van de partner. Meer dan 1 op 4 jongens geeft aan de porno actrices/acteurs doorgaans aantrekkelijker te vinden dan de eigen partner. Ook Albright (2008) vond in haar onderzoek naar pornoconsumptie dat vrouwen meer negatieve consequenties rapporteerden waaronder een lager lichaamsbeeld (body image), hun partner was meer kritisch over hun lichaam, ze ervaren een verhoogde druk om daden uit te voeren die ze in de pornografische films hadden gezien en hadden minder seks.

In de literatuur worden duidelijke geslachtsverschillen gevonden in verband met attitudes (Broman, 2003). Vrouwen staan over het algemeen meer negatief en afkeurend tegenover porno. Een mogelijke verklaring is dat pornografie een zeer eng, stereotiep beeld promoot, en continue mannelijke controle afbeeld (Kibby, 2001). Er wordt weinig respectvol met vrouwen omgegaan, waardoor meer vrouwen hier afkeurend tegenover kunnen staan. In pornofilms wordt normaliter uit het gezichtspunt van de man gefilmd. Mannen komen amper in beeld, er wordt continu op de vrouw gefocust (Hirdman, 2007). De lichamen van de pornoactrices zijn niet realistisch. Blijkt dat meisjes en jongens er niet volledig in slagen de beelden in perspectief te plaatsen. Ons onderzoek toont dat meisjes zich slechter voelen over hun lichaam en denken dat jongens kritischer gaan zijn. 1 op 10 jongens geven in onze studie inderdaad aan kritischer door te worden en 1 op 4 vinden de pornoactrices mooier. Bovendien zouden pornografische beelden een negatieve invloed hebben op het zelfbeeld, doordat het ontevredenheid over de ervaringen met het eigen lichaam met zich meebrengt (Kibby, 2001).

Maar meisjes geven ook een aantal positieve gevoelens weer bij pornoconsumptie. 1 op 3 meisjes voelt zich seksueel opgewonden terwijl ze kijken. 1 op 5 meisjes vindt dat ze door pornografie

meer openstaat voor nieuwe dingen. Verder geeft 1 op 10 aan dat online porno hun meer mogelijkheden geeft om er sexy uit te zien en ze voelen zich er beter door op seksueel vlak. Deze resultaten wijzen dat vrouwen een meer genuanceerd geheel aan gevoelens en percepties ervaren over online pornoconsumptie, niet enkel negatieve. Ook Albright (2008) toonde als positieve consequent aan dat vrouwen iets meer open staan om nieuwe zaken uit te proberen en dat ze het makkelijker vinden om te praten over wat ze op seksueel vlak willen.

4.3. Bestaat er een verband tussen seksueel zelfvertrouwen en online pornoconsumptie?

De eerste cluster gaat het seksuele zelfvertrouwen van de jongvolwassenen na (Bakker et al., 2009). Algemeen blijken zowel mannen als vrouwen een positief seksueel zelfvertrouwen te hebben. Ze scoren overwegend positief op de vier determinanten. De jongvolwassenen vinden zichzelf best aantrekkelijk en zijn tevreden over hoe hun geslachtsdelen eruit zien. Tijdens het vrijen zijn ze niet onzeker over hun lichaam en zijn ze niet bang dat ze het niet goed doen.

Wanneer we gaan kijken naar online pornoconsumptie en de vier determinanten van seksueel zelfvertrouwen vinden we 1 significant verschil. Mannen die meerdere keren per dag naar porno kijken zijn significant minder tevreden over hun geslachtsdelen dan jongens die verschillende keren per maand kijken. In onze studie is dat 1 op 10 van de mannen intensief met online pornoconsumptie bezig is. Uit de literatuur hadden we eerder een negatief verband verwacht tussen seksueel zelfvertrouwen en vrouwen. Omdat nagenoeg alle onderzoeken beweren dat vrouwen negatieve consequenties ondervinden aan porno (Albright, 2008). Er zijn wel meer vrouwen dan mannen die denken onaantrekkelijk te zijn en niet tevreden zijn met hun geslachtsdelen. De reden waarom we geen significante verschillen vinden met de frequentie van pornoconsumptie zou kunnen liggen aan het feit dat vrouwen over het algemeen heel weinig porno kijken. Het onderzoek van Bakker et al. (2009) gaf eveneens aan dat slechts een kwart van de vrouwen ontevreden waren over hun geslachtsdelen, maar deze observationele studie vergeleek niet met pornoconsumptie.

De discussie bij mannen kan gaan over zij die zeer vaak porno consumeren zich minder tevreden beginnen voelen over hun geslachtsorganen. Een mogelijke verklaring voor deze onverwachte bevinding zou kunnen zijn dat jongvolwassen mannen door het zeer frequent bekijken van pornografische beelden een sterk een negatieve invloed ervaren over hun zelfbeeld, zodat het ontevredenheid over de ervaringen met het eigen lichaam, meer in het bijzonder hun geslachtsorganen, met zich meebrengt (Kibby, 2001). Zoals vermeldt promoot pornografie een zeer eng en stereotiep beeld en bepaalde jongvolwassen mannen zouden hier wel eens erg gevoelig aan kunnen zijn. Een andere mogelijke verklaring kan zijn dat jongvolwassen mannen die zich niet goed in hun vel voelen over hun intieme delen meer porno kijken. Mogelijk bevinden zich in deze groep mensen met een preoccupatie voor seks en seksualiteit, hechten ze er meer belang

aan en zijn ze kritischer tegenover zichzelf. Aangezien jongvolwassen mannen die vaak naar porno kijken eveneens ontevreden zijn over de lichamelijke en emotionele kant van hun seks leven (zie de cluster seksuele satisfactie) suggereert dat het ook om een groep jongvolwassen mannen kan gaan met moeilijkheden om een relatie aan te gaan. Dit wordt gedeeltelijk bevestigd door de hogere frequentie in online pornoconsumptie door mannelijke singles. Mogelijk zijn er andere factoren in het spel die hierop een impact hebben. Aangezien ons onderzoek de eerste is die dit aantoonst is verder onderzoek nodig.

4.4. Bestaat er een verband tussen seksuele satisfactie en online pornoconsumptie?

De tweede cluster gaat het seksuele satisfactie van de jongvolwassenen na (Bakker et al., 2009). De jongvolwassen mannen en vrouwen lijken algemeen over een positieve seksuele satisfactie te beschikken. Ook hier scoren ze voornamelijk positief op de vier determinanten. Zowel mannen als vrouwen zijn blij met hun seksleven, voelen zich niet teleurgesteld over de kwaliteit ervan. Ze zijn tevreden met zowel de emotionele als de lichamelijke kanten van hun seksleven. Globaal genomen komen onze resultaten overeen met de Hald & Malamuth (2007) studie. Zij toonden aan dat de perceptie van online pornografisch materiaal waarbij zowel mannen als vrouwen gematigd positieve effecten aangeven.

In ons onderzoek werden er bij vrouwen geen significante verschillen gevonden inzake seksuele satisfactie en pornoconsumptie. Deze werden zich baserend op voorgaande literatuur ook niet verwacht (Hald & Malamuth, 2007).

Daarentegen bleken jongvolwassenen mannen die meerdere keren per week porno kijken significant meer teleurgesteld in de emotionele kant van hun seksleven, dan mannen die meerdere keren per maand kijken. Ook zijn jongens die meerdere keren per week online porno consumeren, minder tevreden over de lichamelijke kant van hun seksleven dan zij die verschillende keren per jaar kijken. Fordham (2006) beweert dat porno onrealistische verwachtingen creëert in de hoofden van jongens en mannen met betrekking tot hun seksleven, seksfrequentie, het soort van seksuele activiteiten, de verantwoordelijkheid en rol van de vrouw bij het vervullen van de man zijn verwachtingen op seksueel vlak. Het is reeds aangetoond dat online pornoconsumptie een invloed heeft op het zelfbeeld van jongeren. Dit kan bijdragen tot een afwijkende houding over omgangsvormen en relatievorming (Ward, 2003, Kibby, 2001). Jongeren kunnen het vanzelfsprekend gaan vinden dat zij er ideaal moeten uitzien en zich bijpassend moeten gedragen.

Zoals in de vorige cluster seksueel zelfvertrouwen suggereert ons onderzoek dat er een bepaalde groep mannen gevoelig zouden kunnen zijn voor een negatieve invloed van pornoconsumptie. In deze cluster waren dit de jongvolwassenen mannen die meerdere keren per week porno keken. Langdurige blootstelling aan pornografisch materiaal heeft effectief de meest negatieve impact (Barak et al., 1999). In deze studie bleken individuele eigenschappen van invloed te zijn. Aangezien we in onze studie geen individuele kenmerken zoals intelligentie of persoonlijkheidsvariabelen hebben onderzocht blijft deze interpretatie hypothetisch.

4.5. Bestaat er een verband tussen relatiesatisfactie en online pornoconsumptie?

De derde cluster gaat de relatiesatisfactie van de jongvolwassenen na (Bakker et al., 2009). Om deze derde cluster in te leiden bespreken we eerst de relatiestatus van de jongvolwassenen en de samenhang met online pornoconsumptie.

De meerderheid van de jongvolwassenen heeft een relatie. Meer meisjes dan jongens hebben een partner.

Single mannen kijken significant vaker porno dan mannen in een relatie. Meer dan de helft van deze singles kijkt meerdere keren per week. De grootste groep mannen in relatie kijkt verschillende keren per maand. Bij vrouwen maakt het niet uit of ze een partner hebben of niet, beide groepen kijken vooral meerdere keren per jaar.

Deze resultaten bevestigen eveneens voorgaand onderzoek (Lewin, 1997). Mannen zonder partner hebben minder toegang tot seks en zullen zich daarom mogelijks meer richten tot internet. Ook mannen die meer partners hebben gehad kijken significant meer naar porno. Een Fins onderzoek vond gelijkaardige resultaten en concludeerde dat pornografiegebruik een bezigheid lijkt te zijn voor hoog seksueel actieve individuen (Kontula & Haavio-Mannila, 2003).

Algemeen consumeren vrouwen veel minder porno dan mannen om de reeds eerder aangehaalde combinatie van biologische, psychologische en sociaal-maatschappelijke factoren die mogelijks meespelen (Van Wesenbeeck, 2009). Zoals voorheen vermeldt gebruiken vrouwen veel minder pornografie bij het masturberen, dit zou een verklaring kunnen zijn waarom er tussen singles en vrouwen in relatie geen verschil is in kijkgedrag.

De algemene groep jongvolwassenen is heteroseksueel. 1 op 10 van de mannen en van de vrouwen zijn bi- of homoseksueel.

Homo- en biseksuele mannen en vrouwen gebruiken significant vaker porno dan hetero's. Dit ondersteunt de resultaten van Traen et al in 2006 en Van Wesenbeeck in 2009. Volgens Heinz et al. (2002) heeft internet kwaliteiten die zeer aantrekkelijk zijn voor deze gemarginaliseerde groepen. Internet maakt het mogelijk om anderen, in dezelfde situatie, op te sporen en hierdoor een sociale commune te vinden die je in het echte leven moeilijker tegen het lijf loopt. Ook maakt de anonimiteit van het internet het mogelijk om zijn specifieke seksuele voorkeur te uiten, zonder de vrees voorstigmatisering (Tikkanen & Ross, 2003).

De grote meerderheid van de jongvolwassenen hun voorkeur gaat uit naar heteroseksuele man-vrouw pornografie. Er is zeer weinig onderzoek gevoerd naar de voorkeur van de consument inzake porno (Bogaert, 2001). Het is logisch te verwachten dat een populatie die vooral uit heteroseksuele individuen bestaat ook voor dit soort seksueel expliciet materiaal kiest.

Het gros van de mannen en vrouwen geeft een positieve relatiesatisfactie aan. Op de 8 determinanten van de cluster wordt voornamelijk positief gescoord wat er op neer komt dat de jongvolwassenen gelukkig zijn bij hun partner. Hem/haar aantrekkelijk vinden en niet van plan zijn hem/haar te verlaten.

Er werd bij vrouwen geen significant verschil gevonden tussen pornoconsumptie en relatiesatisfactie. Bij de mannen werden 1 significant verschil en 1 trend aangetoond. Mannen die zich meer ergeren aan hun partner geven aan meerdere keren per week porno te kijken tegenover mannen die meerdere keren per maand kijken. Een trend werd gevonden bij mannen die meer conflicten hebben over seks met hun partner, die geven aan meerdere keren per dag porno te kijken dan mannen die meerdere keren per week kijken. Onze resultaten tonen duidelijk dat spanningen binnen de relatie een invloed heeft op de frequentie van pornoconsumptie. Het is mogelijk dat porno kijken een ontspannende invloed heeft. Deze hypothese wordt onderschreven door onze bevindingen dat jongens significant meer dan meisjes aangeven dat porno kijken ontspannend is. Deze bevindingen sluiten aan bij eerder onderzoek van Walsh (1999) en Goodson (2001). Bovendien vinden we in ons onderzoek bij jongens dat porno kijken stress reduceert.

Hoofdstuk 5 : Conclusie en slotbeschouwingen

Het voornaamste doel van deze studie was het nagaan van de pornoconsumptie van jongvolwassenen en de perceptie en beleving ervan. Een domein waar in Vlaanderen vrij weinig onderzoek naar verricht is. De hoge respons toont aan dat online pornografieconsumptie een onderwerp is dat leeft bij jongvolwassenen. Een groot voordeel van dit onderzoek is dat een gelijk aantal vrouwen en mannen bevat. Een ander sterkte van dit onderzoek is dat de drie verschillende clusters gebaseerd zijn op gevalideerde vragenlijsten. Dit laat toe om de resultaten met vorige onderzoeken te vergelijken en het verstevigt de interpretatie van de bekomen resultaten. Een nadeel is dat er zeer weinig voorgaand onderzoek naar dit onderwerp in Vlaanderen gebeurd is wat vergelijking moeilijk maakt. Ook moeten we ervan uit gaan dat niet alle termen voor iedereen even duidelijk zijn, wat mogelijk een invloed heeft op de accuraatheid van de metingen. Aangezien de vragenlijst enkel via internet kon worden ingevuld roept dit bedenkingen op naar de representativiteit van de steekproef. Mensen die internetten, gaan uiteraard sneller in contact komen met online pornografie. Een mogelijk ander methodologisch probleem stelt zich met de online vragenlijst zelf. Respondenten waren niet verplicht alle vragen in te vullen. Hierdoor steeg het aantal respondenten met missing values.

Bijna alle jongvolwassenen gebruiken dagelijks internet. Jongens en meisjes gebruikten het net voor dezelfde doelen. In de 1^e plaats om informatie voor school of werk te zoeken, gevolgd door e-mailen en het gebruik van sociale netwerksites. Het enige significante verschil tussen jongens en meisjes is dat jongens internet 7 keer vaker gebruiken voor online porno te consumeren dan meisjes. Dit geslachtverschil omtrent online pornoconsumptie komt consequent doorheen het hele onderzoek naar voor. Jongvolwassen mannen gaan meer op actief zoek, kijken vaker en kijken langer. De gemiddelde jongvolwassen vrouw kijkt slechts meerdere keren per jaar naar online porno. De voornaamste redenen waarom zowel jongens als meisjes naar porno kijken is om seksueel opgewonden te worden en uit nieuwsgierigheid. Jongens voegen daar nog 2 motieven aan toe, namelijk ontspanning en om stress te verminderen. Mannen masturberen zowel met als zonder porno meerdere keren per week. Het overgrote deel van de mannen kijkt op zijn eentje. De helft van de vrouwen masturbeert nooit terwijl ze porno kijkt. Er werden geen verschillen gevonden tussen vrouwen met of zonder partner die naar porno keken. Single mannen bleken significant vaker online porno te consumeren dan mannen in relatie. Ook bi- en homoseksuele populatie mannen en vrouwen kijken significant vaker porno dan de heteroseksuele jongvolwassenen.

Over het algemeen geven zowel mannen als vrouwen aan een positief seksueel zelfvertrouwen te hebben. Hoewel mannen die heel veel naar porno kijken significant minder tevreden zijn over hun geslachtsdelen. Ook jongvolwassen mannen en vrouwen lijken algemeen over een positieve seksuele satisfactie te beschikken. Hoewel ook hier mannen die ontevreden zijn over de lichamelijke en emotionele kant van hun seksleven significant meer porno consumeren. Ons onderzoek suggereert ons dat er een beperkte groep mannen gevoelig zou kunnen zijn aan de

negatieve consequenties van online pornoconsumptie. Mogelijks zijn ze meer gepreoccupeerd met seks en seksualiteit en zijn ze kritischer tegenover zichzelf maar ook over de lichamelijke en emotionele kant van hun seksleven. Om deze verbanden verder te onderzoeken zouden toekomstige studies die deze beide clusters gebruiken rekening kunnen houden met individuele kenmerken van de deelnemers, gedragsmatige en psychosociale factoren die hiermee verband houden. Ze zouden ook bijkomende informatie kunnen verzamelen over verwachtingen rond relatie en seksualiteit. Het huidig onderzoek geeft op deze invloeden geen antwoord.

De meerderheid van de Vlaamse mannen en vrouwen geeft een positieve relatiesatisfactie aan. Ook in deze cluster rapporteren mannen beduidend vaker porno te kijken wanneer ze meer conflicten hebben over seks of zich meer aan hun partner ergeren. Mogelijks heeft de ontspannende of ontstressende invloed van online porno kijken hier een effect op. Verder onderzoek dient deze bewering nader te onderzoeken.

Concluderend kunnen we stellen dat pornoconsumptie bij mannen en vrouwen zowel positieve als negatieve gevoelens, belevingen en percepties oproept. Vrouwen rapporteerden meer genuanceerde belevingen en gevolgen van online pornoconsumptie. Mannen ervaren meer (in aantal) en meer uitgesproken (in intensiteit) positieve gevoelens bij het kijken. Zij geven echter ook uitgesproken negatieve gevoelens weer. Pornografie hoeft dus niet nadelig of slecht te zijn voor jongvolwassenen en hun relaties. Aangewezen is wel een goed kader te schetsen voor de jongvolwassenen omtrent de onrealistische aspecten van pornografie. Verder kunnen deze bevindingen van belang zijn voor seksuologen en relatietherapeuten die pornografie integreren in het seksleven van koppels. Door stil te staan bij de negatieve consequenties die zowel mannen als vrouwen kunnen ervaren kunnen zij eventueel anders omgaan met pornografisch materiaal. Tot slot moet vermeld worden dat kwantitatieve onderzoeksresultaten ook in deze studie steeds met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

Deze studie kan gezien worden als een vertrekpunt voor verder onderzoek over het gebruik van pornografie op het internet in Vlaanderen. Vooral onderzoek dat zich richt naar de negatieve en positieve percepties, belevingen en impact van online seksueel expliciet materiaal is aangewezen.

Referenties

- APA, Report of the APA Task Force on the sexualization of girls. Washington DC: American Psychological Association, 2007. Via www.apa.org/pi/wpo/sexualization.html
- Albright, J. (2007). Impossible bodies: A comparison of TV viewing habits, body image and plastic surgery attitudes amongst college students in Los Angeles and Buffalo, New York. *Configurations: Journal of Literature, Science and Technology*, 15(2), 103-123.
- Albright, J. (2008). Sex in America Online: An Exploration of Sex, Marital Status, and Sexual Identity in Internet Sex Seeking and Its Impacts. *Journal of Sex Research*, 45(2), 175-186.
- Attwood, F. (2009). Naar een theoretisch begrip van de seksualisering van onze cultuur. *Lief en Leed 4*, Sensoa Antwerpen. 59-68.
- Aubrey, J.S. (2007). The Impact of Sexually Objectifying Media Exposure on Negative Body Emotions and Sexual Self-Perceptions: Investigating the Mediating Role of Body Self-Consciousness. *Mass Communication and Society*, 10(1), 1-24.
- Bakker, F. & Vanwesenbeeck, I. (2006). Seksuele gezondheid in Nederland 2006. *RNG-studies 9*. Delft: Eburon.
- Bandura, A. (1994). Social cognitive theory of mass communication. In J. Bryant & D. Zillman (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (pp. 61-90). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Barak, A., Fisher, W. A., Belfry, S., & Lashambe, D.R. (1999). Sex, Guys, and Cyberspace: Effects of Internet Pornography and Individual Differences on Men's Attitudes Toward Women. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 11(1), 63 – 91.
- Bart, P.B., (1985). Pornography: Institutionalizing Woman-Hating and Eroticizing Dominance and Submission for Fun and Profit. *Justice Quarterly*, 2, 283-292.
- Bauwens, J. (2007). Jongeren en internet. Geraadpleegd op 4 januari 2010 via <http://unievrijzinnigeverenigingen.be/export/sites/default/nl/Publicaties/info/Jongeren-online.pdf>
- Beggan, J. K., Allison, S. T. (2003). Reflexivity in the pornographic films of Candida Royalle. *Sexualities*, 6(3-4), 301-324.

Bogaert, A.F. (2001). Personality, Individual Differences, and Preferences for the Sexual Media. *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 30(1), 29-53.

Broman, C.L. (2003). Sexuality Attitudes: The Impact of Trauma. *Journal of Sex Research*, 40(4), 351-357.

Byers, D. (1993). 'Pornography and Damage'. Arena Magazine No.3 Feb/Mar: 21 URL geraadpleegd op 27 maart 2010 via <http://feminism.eserver.org/pornography-and-damage.txt>

Carse, A.L. (1995). Pornography: An uncivil Liberty, *Hypatia* 10(1), 155-182.

Clicksafe.be is een website van Child Focus. Geraadpleegd op 20 januari 2007, via <http://www.clicksafe.be/splash/nl/>

Cottle, C.E., Searles, P., Berger, R.J., & Pierce, B.A. (1989). Conflicting Ideologies and the Politics of Pornography. *Gender and Society*, Vol. 3, No. 3, 303-333

Cooper, A. (1998). Sexuality and the internet: Surfing into a new millennium. *Cyberpsychology and Behavior*, 1, 187-194.

Cooper, A., Delmonice, D.L., & Burg, R. (2000). Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications. *Sexual Addiction & Compulsives: The Journal of Treatment and Prevention*, 7(1-2), 5-29.

Cooper, A. (2002). *Sex and the Internet: a guidebook for clinicians*. Brunner- Routledge. New-York.

Cooper, A., Mansson, S. A., Daneback, K., Tikkanen, R., & Ross, M. W. (2003). Predicting the future of internet sex: Online sexual activities in Sweden. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(3), 277-291.

Davies, K. A., (1997). Voluntary Exposure to Pornography and Men's Attitudes Toward Feminism and Rape. *Journal of Sex Research*, 34(2), 131-137.

De Graaf, H., Neeleman, A., Vennix, P., & Van Son-Schoonens, N. (2006). *De seksuele levensloop. Seksuologie* (pp.167-187). Houten : Bon Safleu van Loghum.

De graaf, H., & Vanwesenbeeck, I. (2006). 'Seks is een Game'. Gewenst en ongewenst seksueel gedrag van jongeren op internet. Rutgers Nisso Groep.

Eadie, J., (2004). *Sexuality: the Essential Glossary*. (pp. 211-212). Londen: Arnold

Erikson, S., & Rydgren, J. (1994). Females using pornography: Victims of patriarchy or sexual

radicals?. Uppsala, Sweden: University of Uppsala, Department of Sociology.

Ferrari, E. (2009, April 25). De stress om lust te voelen. Twintigers en dertigers wortelen met alom beschikbare porno. De standaard.

Ferree, M. C. (2003). Women and the web: Cybersex activity and implications. *Sexual and Relational Therapy*, 18(3), 385-393.

Fisher, W.A., & Barak, A. (2001). Internet Pornography: A Social Psychological Perspective on Internet Sexuality. *The Journal of Sex Research*, 38(4), 312-323.

Fordham, G. (2006). As if they were watching my body. *Pornography and the development of attitudes towards sex and sexual behavior among Cambodian youth*. Research report presented to World Vision Cambodia.

Freedman, J.L. (1984). Television violence and aggression: A rejoinder. *Psychological Bulletin*, 100, 372-378.

Garos, S., Beggan, J.K, Kluck, A., Easton, A. (2004). Sexism and Pornography Use: Toward Explaining Past (Null) Results. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 16(1), 69-96.

Goodson, P., McCormick, D., & Evans, A. (2001). Searching for sexually explicit material on the Internet: An exploratory studie of College Student's behavior and attitudes. *Archives of Sexual Behavior*, 30(2), 101-118.

Gowans, A. (1980) 'Ritual Illustration Functioning As Substitute Imagery: Pornography', In R.B. Browne, *Rituals and Ceremonies in Popular Culture*(pp. 141-149). Bowling Green, OH: Bowling Green University Popular Press.

Hald, G. M. (2006). Gender differences in pornography consumption among young heterosexual Danish adults. *Archives of Sexual Behavior*, 35, 577–585.

Hald, G.M., & Malamuth, N.M. (2007). Self-Preceived Effects of Pornography Consumption. *Arch Sex Behav*, in press.

Hirdman, A. (2007). 'Please note nicely'. Visualizing gender online. In: Knudsen, S.V., Martenson, L.L., Manson, S.A. (Eds.). *Generation P? Youth, Gender and Pornography* (pp. 162-165). Copenhagen, Danish school of education Press.

Howard, J.L., Reifler, C.B., & Liptzin, M.B. (1971). Effects of exposure to pornography. In *Technical report of the Commission on Obscenity and Pornography*. Washington D.C.: US Government Printing office. (8), 97-132.

Jacobs, K. (2009). Meegesleept door liefde en het virale spelgedrag. *Lief en Leed 4*, Sensoa Antwerpen. 145-150.

Jansma, L.L., Linz, D.G., Mulac, A., & Imrich, D.J. (1997). Men's interactions with women after viewing sexually explicit films: Does degradation make a difference? *Communication Monographs*, 64(1), 1 – 24.

Kibby, M., Costello, B. (2001). Between the Image and the Act: Interactive Sex Entertainment on the Internet. *Sexualities 4*(3), 353-369.

King, S. A. (1999). Internet gambling and pornography: Illustrative examples of the psychological consequences of communication anarchy. *CyberPsychology and Behavior*, 2, 175-193.

Kontula, O., & Haavio-Mannila, E. (1995). *Sexual Pleasures. Enhancement of sex life in Finland, 1971-1992*. Vermont: Dartmouth Publishing Company.

Lewin, B. (1997). Part2: Pornography- Attitudes and use. In B. Lewin (Ed.), *Sex in Sweden. On the Swedish sexual life*. (pp. 252-263). Stockholm: The national Institute of Public Health.

Linz, D., Donnerstein, E., & Penrod, S. (1987). The findings and recommendations of the Attorney General's Commission on Pornography: Do the psychological facts fit the political fury? *American Psychologist*, 42(10), 946-953

Linz, D. (1989). Exposure to sexually explicit materials and attitudes towards rape: A comparison of study results. *The Journal of Sex Research*, 26, 50-84.

Linz, D., Malamuth, N.M., Beckett, K. (1992). *Civil Liberties and Research on Effects of Pornography*. Washington DC: American Psychological Association, 2007. Geraadpleegd op 4 mei 2010, via <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.112.7349&rep=rep1&type=pdf>.

Malamuth, N.M. (1984). Aggression against women: Cultural and individual causes. In N.M. Malamuth & E. Donnerstein (Eds.). *Pornography and sexual aggression* (pp. 19-52). Orlando : Academic Press.

Malamuth, N.M., Vega, V. (2007). Predicting Sexual Aggression: The Role of Pornography in the Context of General and Specific Risk Factors. *Aggressive Behavior*, 33, 104–117.

Morgan, R. (1980). Theory and practice: Pornography and Rape. In Laura Lederer (Eds.). *Take Back the Night: Women on Pornography* (pp. 187-203). New York: William Morrow.

Nikken, P. (2007). Jongeren, media en seksualiteit. Hoe media-interessen en –gebruik samenhangen met fantasieën, opvattingen en gedrag. Nederlands Jeugd instituut: Utrecht.

Oliver, M. B., & Hyde, J.S. (1993). Gender differences in sexuality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 114(1), 29-51.

Pans, L., Lieuwens, M., Hilkens, M., Bergman, S., & Jensen, S. (2009). De manifesten en de beelden. Seks en relaties ander bekeken. Lief en leed 4. *Garant antwerpen*. (4), 46-51.

Pappas, C. (2006). Sex Sells, but what else does it? The American porn industry. In: Seidman, S., Fischer, N., Meeks, C (Eds.) *Handbook of the new sexuality studies* (p.233). New York, Routledge.

Paul, P., 2005. Pornified: How Pornography is Transforming our Lives, our Relationships, and our Families. New York: Time Books.

Pearson, S. E., & Pollack, R. H. (1997). Female response to sexually explicit films. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 9(2), 73-88.

Philaretou, A. G., Mahfouz, A. Y., & Allen, K. R. (2005). Use of internet pornography and men's well-being. *International Journal of Men's Health*, 4, 149-169.

Porno op internet. Geraadpleegd op 4 maart 2010 ,via
<http://www.clicksafe.be/jongeren/?q=pornointernet>

Rogola, C. & Tydén, T. (2003). Does pornography influence Young women's sexual behavior? *Women's Health Issues* (13), 39-43.

Sensoa 2009. Feiten en Cijfers: Jongeren, seksualiteit en internet. Antwerpen: Sensoa.
Geraadpleegd op 12 maart 2010, via
http://www.sensoa.be/pdf/feiten_en_cijfers/feiten_en_cijfers_jongeren_internet_en_seksualiteit.pdf

Sensoa. (2005). *Feiten en cijfers: Jongeren en seksualiteit*. Antwerpen: Sensoa. Geraadpleegd op 4 november 2009, via http://www.sensoa.be/pdf/feiten_en_cijfers/jongeren_en_seksualiteit_2005.pdf

Tanenbaum, L. (2000). *Slut! Growing up female with a bad reputation*. New York: Harper-Collins.

Tiggemann, M. (2005). Television and adolescent body image: The role of program content and viewing motivation. *Journal of Social and Clinical Psychology, 24*, 361-381.

Tikkanen, R., & Ross, M. W. (2003). Technological tearoom trade: Characteristics of Swedish men visiting gay internet chat rooms. *AIDS Education and Prevention, 15*(2), 122-132.

Traen, B., Spitznogle, K., & Beverfjord, A. (2004). Attitudes & Use Pornography in Norwegian Population 2002. *The Journal of Sex Research, 41*(2), 193-200.

Traen, B., Sorheim Nilsen, T., & Stigum, H. (2006). Use of Pornography in Traditional Media and on the Internet in Norway. *The Journal of Sex Research, 43*(3), 245-247.

Trostle, L.C., (2003). Overrating pornography as a source of sex information for university students: Additional consistent findings. *Psychological Report, 92*(1), 143-150.

Van den Eijnden, R., & Vermulst, A. (2006). Compulsief internetgebruik ('internetverslaving') bij jongeren: Wat zijn de gevolgen en wat kunnen ouders doen om het te voorkomen? Rotterdam: IVO-Factsheet.

Van Mens, L. & Vanwesenbeeck, I. (2004). Seks en commercie In: L. Gijs, W. Gianotten, I. Vanwesenbeeck & Ph. Weijnenborg (Eds.) *Seksuologie* Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Van Mens, L. & Vanwesenbeeck, I. (2006). Seks en commercie. *Seksuologie*. (pp.209-226). Houten: Bon Stafleu van Loghum.

Van Nostrum, S. & Van de Laar, L. (2009). The effects of a sexualized media environment on women's sexual self-views and men's sexual views of their partners. University of Utrecht.

Van Rijsbergen, D., & Paardekooper, B. (2009). Seksualisering van moral panic naar kritische reflectie. *Lief en Leed*. Garant Antwerpen. 4, 40-51.

Vanwesenbeeck, I. (2009). Seks en commercie. In: *Seksuologie*. Gijs, L., Gianotten, I., Vanwesenbeeck, I., & Weijnenborg, P. (Eds.). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Veilig Online, tip vr ICT-gebruik op school. Geraadpleegd op 6 april 2010 ,via <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/306.pdf>

Walsh, A. (1999). Life history theory and female readers of pornography. *Pers. Individ. Dif.* 27: 779–787.

Ward L. (2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research. *Developmental Review* 23: 347–388.

Waskul, D. (2006). Internet sex: the seductive" freedom to". In: Seidman, S., Fischer, N., Meeks, C. (Eds.). *Handbook of the new sexuality studies* (p.262). New York, Routledge,

Westerhoff, N. (2007)Internetpornografie en seksverslaving. Seks in de 21ste eeuw.

Zillman, D. (2000). Influence of unrestrained access to erotica on adolescents and Young adults disposition towards sexuality. *Journal of Adolescent Health*, 27S(2), 41-44.

Zillman, D., & Bryant, J. (1982). Pornography, Sexual collousness, and the trivialization of rape. *Journal of Communication*, 32, 10-21.

Bijlage 1 : vragenlijst Online pornoconsumptie

Vragenlijst: online pornografie

Deze vragenlijst peilt naar het gebruik van pornografisch materiaal op het internet bij jongvolwassenen tussen 18-25 jaar. Deze vragenlijst is anoniem. Niemand kan achterhalen wie hem invulde. Daarom vraag ik jullie om zo oprecht en eerlijk mogelijk te antwoorden over jullie persoonlijk porno gebruik op het internet. Zo kan ik een beeld krijgen van hoe jullie werkelijk denken over online porno en hoe jullie het gebruiken. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. Alvast enorm bedankt voor je deelname en veel succes bij het invullen.

Leeftijd? jaar

Geslacht? Man/vrouw

De volgende vragen zijn bedoeld om jouw internetgebruik in kaart te brengen. Omcirkel het antwoord dat het meest aansluit bij jouw internetgebruik.

Hoe vaak gebruik je internet?

1. Dagelijks
2. Twee à drie keer per week
3. Minder dan 1 keer per week
4. Nooit
5. Andere

Wat doe je op het internet?

(meerdere antwoorden zijn mogelijk)

1. Informatie zoeken voor school/werk
2. Persoonlijke informatie zoeken
3. E-mailen
4. Chatten
5. Facebook, Twitter, Netlog
6. MSN'en
7. Downloaden (vb. muziek, film, ...)
8. Seksueel expliciet materiaal bekijken
9. Andere

Meerdere personen gebruiken het internet voor seksuele bevrediging. Hieronder staan een aantal vragen over jouw persoonlijk internetgebruik voor seksuele doeleinden.

In dit onderdeel definiëren we “pornografisch materiaal” als materiaal dat duidelijk foto’s, films of live shows via internet toont en het schrijven/ praten over seksualiteit.

Pornografisch materiaal = seksueel expliciet materiaal

Heb je wel eens seksueel expliciet materiaal bekeken op het internet?

1. ja
2. Nee

Hoe heb je dit materiaal ontdekt?

1. Toevallig
2. Zelf naar op zoek gegaan
3. Via vrienden/kennissen

Hoe dikwijls bekijk je dit seksueel expliciet materiaal?

1. Meerdere keren per dag	4. Meerdere keren per jaar
2. Meerdere keren per week	5. Nooit
3. Meerdere keren per maand	

Ik heb pornografisch materiaal bezocht op het internet:

(meerde antwoorden mogelijk)

1. Uit nieuwsgierig naar seks
2. Om seksueel opgewonden te raken
3. Om mijn seksuele relatie met mijn partner te verbeteren.
4. Als ontspanning
5. Om stress te verminderen
6. Om mijn seksuele fantasie te vervullen
7. Om nieuwe seksuele technieken aan te leren
8. Andere

Naar pornografische websites surf ik,

(Meerdere antwoorden mogelijk)

1. Alleen.
2. Met mijn partner(s).
3. Met vrienden.
4. Andere

Ik heb mij ingeschreven op betalende pornografische website.

1. Vaak 2. Soms 3. Zelden 4. Nooit

Wanneer heb je voor het laatst een website met pornografisch materiaal bezocht?

1. Laatste week	4. Laatste jaar
2. Laatste maand	5. Langer geleden
3. Laatste halfjaar	6. Nooit

Mensen hebben verschillende verwachtingen en gevoelens over seksueel expliciet materiaal op het internet. De volgende vragen gaan over welke emoties jij voelt terwijl je naar pornografisch materiaal op het internet kijkt.

Wanneer ik naar seksueel expliciet materiaal op het internet kijk...

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

1. voel ik mij geëntertaind.
2. voel ik mij seksueel opgewonden.
3. voel ik mij schuldig omdat ik dit doe.
4. voel ik mij angstig om betrappt te worden
5. ben ik bezorgd dat anderen me zouden veroordelen/bekritisieren als ze er zouden achter komen.
6. voel ik mij beschaamd.
7. voel ik mij oncomfortabel.
8. word ik boos over wat ik zie.
9. voel ik walging/afkeer bij wat ik zie.

Hoe BELANGRIJK is voor jou het gebruik van het internet om...

	Helemaal niet belangrijk	Niet Belangrijk	Neutraal	belangrijk	Zeer belangrijk
1. Nieuwe seksuele technieken te leren?					
2. Om uw seksuele relatie (off-line) te verbeteren?					
3. Om uw seksuele fantasieën te vervullen?					
4. Om seksueel opgewonden te raken?					
5. Om uw nieuwsgierigheid naar seks te bevredigen?					

Duid alles aan wat op jou van toepassing is (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

Hoe heeft pornografisch materiaal dat u op het internet ziet uw seksueel zelfbeeld beïnvloed?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

1. Het doet me slecht voelen over mijn eigen lichaam
2. Ik voel me beter over mezelf op seksueel vlak
3. Ik heb het gevoel dat ik meer moet doen om mijn partner geïnteresseerd te houden
4. Het geeft me meer mogelijkheden om er sexy uit te zien of me sexy te gedragen
5. Online porno heeft de grenzen verlegd van wat ik sexy vind

Duid aan wat op u van toepassing is. (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

Pornografie bekijken online ...

1. verbetert seks met mijn huidige partner
2. maakt mij meer open voor nieuwe dingen
3. maakt het makkelijker om te praten over wat ik wil
4. samen met mijn partner verhoogt onze opwinding
5. alleen verhoogt mijn opwinding

Duid aan wat op u van toepassing is. (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

Door pornografie te bekijken online...

1. Heb ik minder echte seks
2. heb ik de indruk dat mijn partner kritischer is over mijn lichaam
3. voel ik meer druk om seksueel te presteren
4. vermindert mijn interesse in echte seks
5. maakt mij kritischer over het lichaam van mijn partner
6. heb ik de indruk dat mijn partner minder met mij wil seksen
7. word ik minder opgewonden van echte seks

Volgens mijn mening ...

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Neutraal	Akkoord	Helemaal akkoord
D1. Pornografisch materiaal bekijken is een seksuele activiteit waar geen enkel emotioneel risico aan verbonden is.					
D2. Staat pornografisch materiaal bekijken op het internet wanneer je een partner hebt, gelijk aan het bedriegen van die partner.					
D3. Pornografie geeft mij het gevoel dat ik op seksueel vlak te kort schiet. Het seksleven van de mensen in pornofilms is veel spectaculairder dan het mijne.					
D4. Pornografie maakt me ontevreden/onzeker over mijn lichaam.					
D5. Ik ben bezorgd dat pornografie er gaat voor zorgen dat mijn partner mij(n lichaam) minder aantrekkelijk vind.					
D6. De porno acteurs/ actrices zijn doorgaans aantrekkelijker dan mijn eigen partner.					
D7. Pornografie is walgelijk en weerzinwekkend					
D8. Voor mij is seks belangrijk					
D9. Ik voel me schuldig of beschaamd als ik aan seks denk.					
D10. Ik sta er voor open dingen uit te proberen op het gebied van seks.					

Hoe vaak masturbeer je?

1. meerdere keren per dag	4. meerdere keren per jaar
2. meerdere keren per week	5. Nooit
3. meerdere keren per maand	

Hoe vaak masturbeer je terwijl je naar pornografisch materiaal op het internet kijkt?

1. meerdere keren per dag	4. meerdere keren per jaar
2. meerdere keren per week	5. Nooit
3. meerdere keren per maand	

Hoe vaak masturbeer je terwijl je **niet** naar pornografisch materiaal op het internet kijkt?

1. meerdere keren per dag	4. meerdere keren per jaar
2. meerdere keren per week	5. Nooit
3. meerdere keren per maand	

Hoeveel tijd spendeer je aan het kijken naar pornografisch materiaal op het internet?

1. enkele uren per dag	4. enkele uren per jaar
2. enkele uren per week	5. nooit
3. enkele uren per maand	

Is je partner op de hoogte dat je naar pornografisch materiaal online kijkt?

1. Ja	2. Nee

Waarom is je partner niet op de hoogte?

1. Het is persoonlijk
2. Hij/zij begrijpt dit niet
3. Uit angst voor de reactie
4. Het is er nog niet van gekomen
5. Andere

Heeft jouw partner zich ooit jaloers uitgelaten over jouw gebruik van seksueel expliciet materiaal online? 1. Ja 2. Nee

Naar wat voor soort porno kijk je het liefst?

1. man & vrouw
2. vrouw & vrouw
3. man&man
4. groepsseks
5. SM
6. Solo- masturbatie man
7. Solo –masturbatie vrouw
8. Andere

Hoe vaak wil je seks hebben met je/ een partner?

1. Veel vaker
2. Vaker
3. goed zoals het is
4. Minder
5. Veel minder

	Helemaal niet akkoord	Eerder niet Akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
1. Ik denk dat ik best aantrekkelijk ben					
2. Ik ben tevreden over hoe mijn geslachtsdelen eruit zien					
3. Bij het vrijen ben ik bang dat ik het niet goed doe					
4. Tijdens het vrijen ben ik onzeker over mijn lichaam					

	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
1 Ik voel me teleurgesteld over de kwaliteit mijn seksleven					
2. Ik ben blij met mijn seksleven					
3. Ik ben tevreden met de emotionele kanten van mijn seksleven					
4. Ik ben tevreden met de lichamelijke kanten van mijn seksleven					

	Helemaal niet akkoord	Eerder niet akkoord	Neutraal	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
1. Mijn partner is lief en begrijpt mij					
2. Ik denk er over om weg te gaan bij mijn partner					
3. Ik ben gelukkig met mijn partner					
4. Ik erger me aan mijn partner					
5. We hebben ruzie					
6. Ik voel me fijn bij mijn partner					
7. Ik vind mijn partner seksueel aantrekkelijk					
8. We hebben conflicten over seks					

Heb jij deze handelingen al uitgevoerd?

	Ja	Nee
1.Strelen		
2.Naakt vrijen		
3.Geslachtsgemeenschap		
4.Anale seks		
5.Trio		
6.Groepsseks		

Hoeveel partners heb je gehad? ...

Heb je al seks gehad met personen van hetzelfde geslacht? 1.Ja 2.Nee

Heb je momenteel een Relatie ?

1. Single
2. Relatie
3. Relatie en samenwonend
4. Gehuwd

Met wie heb je een relatie?

- 1.Vrouw
- 2.Man

Hoe lang duurt jouw huidige of duurde jouw langste relatie?

1. een aantal dagen
2. een aantal weken
3. een aantal maanden
4. een aantal jaren
5. geen ervaring met partnerrelaties

Heb of had jij tijdens die relatie seksueel contact met anderen?

1. Ja
2. Nee

Heb je?

1. Seks met mannen
2. Seks met vrouwen
3. Seks met mannen en vrouwen
4. nog geen seks gehad

Hoe oud was je bij je eerste geslachtsgemeenschap?

1. Leeftijd...
2. Geen ervaring

Beschouw jij jezelf...

1. Heteroseksueel
2. Biseksueel
3. Homoseksueel
4. Ik weet het niet

Wat is uw religieuze voorkeur ?

1. Christelijk
2. Islamitisch
3. Joods
4. Geen
5. Andere:

Waar woon je ?

1. Bij ouders
2. Op kot
3. Samenwonend met partner
4. Alleenwonend
5. Bij andere familieleden
6. Bij vrienden
7. Andere:

Hoogst behaalde diploma ?

1. Secundair onderwijs
2. Hoger onderwijs, niet-universitair
3. Hoger onderwijs, universitair
4. Geen diploma secundair onderwijs
5. Andere:

Wat doe je momenteel ?

1. Ik ben scholier
2. Ik ben hogeschool student
3. Ik ben universiteitstudent
4. Ik heb een voltijdse betrekking
5. Ik heb een deeltijdse betrekking
6. Ik ben huisman/huisvrouw
7. Ik ben arbeidsongeschikt
8. Ik ben werkloos
9. Andere:

Bijlage 2 : Referenties vragenlijst

Albright, J. (2008). Sex in America Online: An Exploration of Sex, Marital Status, and Sexual Identity in Internet Sex Seeking and Its Impacts. *Journal of Sex Research*, 45(2), 175-186.

Cottle, C.E., Searles, P., Berger, R.J., & Pierce, B.A. (1989). Conflicting Ideologies and the Politics of Pornography. *Gender and Society*, Vol. 3, No. 3, 303-333

De Graaf, H., & Vanwesenbeeck, I., (2006). Seks is een game. Gewenst en ongewenst seksueel gedrag op internet. Rutgers Nisso Groep.

Goodson, P., McCormick, D., Evans, A. (2000). Sex and the Internet: A survey Instrument to Assess College Students Behavior and Attitudes. *Cyberspsychology & Behavior*. 3(2), 129-137

Traen, B., Spitznogle, K., & Bevverfjord, A. (2004). Attitudes & Use Pornography in Norwegian Population 2002. *The Journal of Sex Research*, 41(2), 193-200

Cluster: seksueel zelfvertrouwen, seksuele satisfactie & seksueel zelfbeeld in:

Bakker, F., De Graaf, H., Kedde, H, Kruijer, H., & Wijzen, C. (2009). Seksuele gezondheid in Nederland 2009. Rutgers Nisso Groep.

Bijlage 3 : Mail studenten

Hallo,

In het kader van mijn thesis voer ik een onderzoek naar de beleving, perceptie en gebruik van seksueel expliciet materiaal op het internet van jongvolwassenen.

Ik ben een Masterstudente Psychologie en voer dit onderzoek samen met Sensoa (Vlaams expertisecentrum inzake seksuele gezondheid & hiv) en de Wetenschapswinkel Brussel.

Ben je tussen de 18 en 25 jaar oud dan ben ik zeer geïnteresseerd in jouw mening!

Het invullen van de vragenlijst neemt 10 minuutjes in beslag.
De verwerking van de vragenlijst gebeurt volledig anoniem.

Wie wil kan na de vragenlijst zijn e-mailadres ingeven (dit wordt los van de vragenlijst verwerkt), zo maak je kans op een BONGOBON ter waarde van 100€ en CINEMATICKETS.

Je mag deze mail ook doorsturen naar al je vrienden (tussen de 18-25 jaar). Hoe meer mensen het invullen, hoe beter.

De link naar de VRAGENLIJST :

<http://pehelp.vub.ac.be/thesisSensoa>

Alvast bedankt!

Leslie

Bijlage 4 : statistische analyses

1. Seksueel zelfvertrouwen

De cluster seksueel zelfbeeld is opgebouwd uit 4 gerelateerde vragen: Ik denk dat ik best aantrekkelijk ben, ik ben tevreden over hoe mijn geslachtsdelen eruit zien, bij het vrijen ben ik bang dat ik het niet goed doe en tijdens het vrijen ben ik onzeker over mijn lichaam. Men onderscheidt vijf groepen op basis van hoe vaak jongens en meisjes naar expliciet seksueel materiaal op internet kijken. Meerdere keren per dag, meerdere keren per week, meerdere keren per maand, meerdere keren per jaar of nooit.

De Kolmogorov-Smirnov test, toegepast op de cluster seksueel zelfvertrouwen, toont aan dat de data niet normaal verdeeld zijn ($p's < 0.05$). Bovendien bevat deze cluster slechts 4 variabelen. Daarom gebruiken we de non-parametrische Kruskal-Wallis test om te vergelijken of de verschillende variabelen in deze cluster een invloed hebben op hoe vaak jongvolwassenen online porno kijken. Omwille van de gevonden significante geslachtsverschillen in de frequentie van porno kijken, splitsen we deze berekeningen op naar mannen en vrouwen. Bij significante verschillen worden non-parametrische Mann-Whitney U testen gebruikt met een Bonferroni correctie significant op $p < 0.0125$.

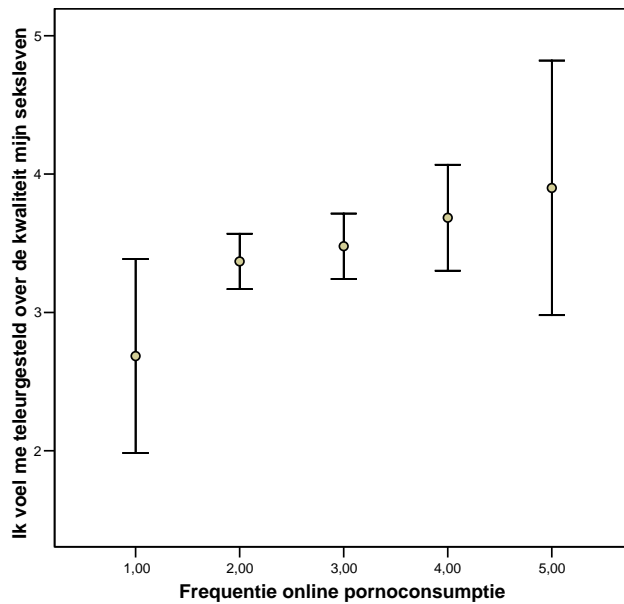
2. Seksuele satisfactie

De cluster seksuele satisfactie bestaat uit 4 onderdelen: Ik voel me teleurgesteld over de kwaliteit mijn seksleven, ik ben blij met mijn seksleven, ik ben tevreden met de emotionele kanten van mijn seksleven en tenslotte ik ben tevreden met de lichamelijke kanten van mijn seksleven. Zoals hiervoor onderscheid men vijf groepen op basis van hoe vaak jongens en meisjes naar pornografisch materiaal op internet kijken.

De non-parametrische Kruskal-Wallis test werd gebruikt (Kolmogorov-Smirnov test: $p's < 0.05$). Want ook deze cluster bevat slechts 4 variabelen. De analyses werden opnieuw opgesplitst in mannen en vrouwen. Mann-Whitney U testen werden gebruikt met een Bonferroni correctie significant op $p < 0.0125$.

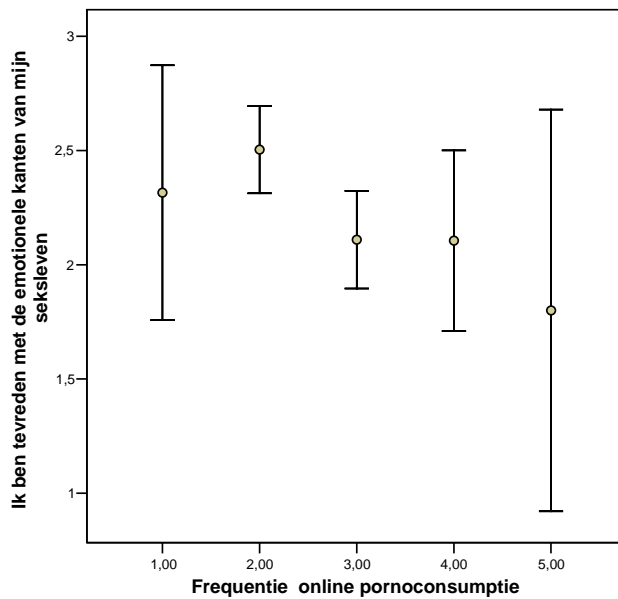
Hoe meer jonge mannen teleurgesteld waren over de kwaliteit van hun seksleven hoe vaker ze naar online porno keken, deze trend werd gevonden maar de analyses overleefden de Bonferroni correctie niet ($p's > 0.0125$) (zie figuur 1).

Figuur 1: seksuele satisfactie mannen

Figuur 1: Error bar voorstelling van 'Ik voel me teleurgesteld over de kwaliteit mijn seksleven' bij mannelijke jongvolwassenen in de cluster Seksuele satisfactie. (y-as) De x-as geeft de frequentie van het online porno kijken weer (1. Nooit, 2. Meerdere keren per jaar, 3. Meerdere keren per maand, 4. Meerdere keren per week, 5. Meerdere keren per dag). De error bars stellen de '95% confidentie intervallen' voor.

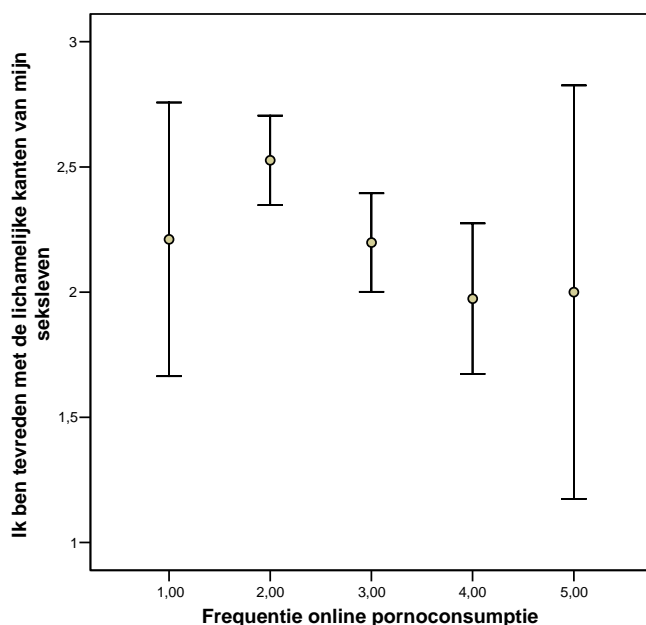
Figuur 2: seksuele satisfactie mannen

Figuur 2: Error bar voorstelling van 'Ik ben tevreden met de emotionele kanten van mijn seksleven' (y-as) bij mannelijke jongvolwassenen in de cluster Seksuele satisfactie. De x-as geeft de frequentie van het online porno kijken weer (1. Nooit, 2. Meerdere keren per jaar, 3.

Meerdere keren per maand, 4. Meerdere keren per week, 5. Meerdere keren per dag). De error bars stellen de '95% confidentie intervallen' voor.

Figuur 3: seksuele satisfactie mannen

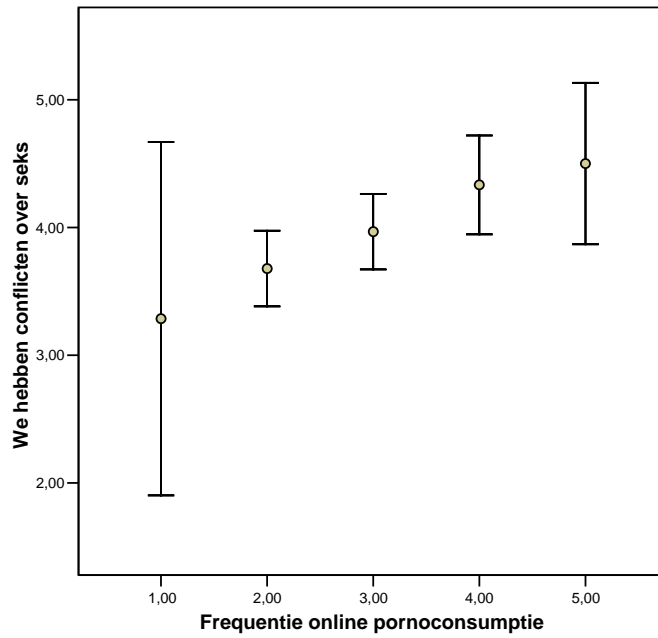
Figuur 3: Error bar voorstelling van 'Ik ben tevreden met de lichamelijke kanten van mijn seksleven' (y-as) bij mannelijke jongvolwassenen in de cluster Seksuele satisfactie. De x-as geeft de frequentie van het online porno kijken weer (1. Nooit, 2. Meerdere keren per jaar, 3. Meerdere keren per maand, 4. Meerdere keren per week, 5. Meerdere keren per dag). De error bars stellen de '95% confidentie intervallen' voor.

3. Relatiesatisfactie

De cluster relatiesatisfactie is opgebouwd uit 8 variabelen: mijn partner is lief en begrijpt mij, ik denk er over om weg te gaan bij mijn partner, ik ben gelukkig met mijn partner, ik erger me aan mijn partner, we hebben ruzie, ik voel me fijn bij mijn partner, ik vind mijn partner seksueel aantrekkelijk, we hebben conflicten over seks. Zoals hiervoor onderscheid men vijf groepen op basis van hoe vaak jongens en meisjes naar pornografisch materiaal op internet kijken.

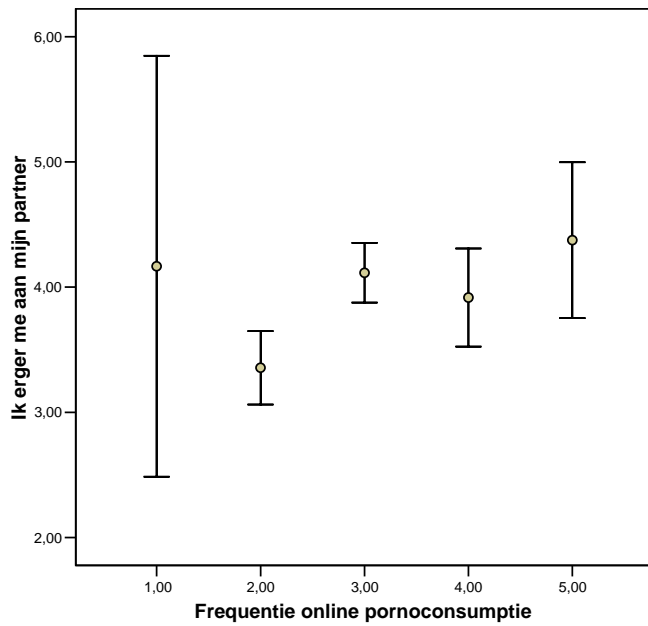
Daar de Kolmogorov-Smirnov test aangaf dat de data niet normaal verdeeld waren ($p < 0.05$), en de cluster slechts 8 variabelen bevat gebruiken we de non-parametrische Kruskal-Wallis test, met de analyses opgesplitst voor mannen en vrouwen. Mann-Whitney U testen werden gebruikt met een Bonferroni correctie significant op $p < 0.006$ (voor 8 verschillende items).

Figuur 4: relatiesatisfactiesatisfactie mannen 'conflict'

Figuur 4: Error bar voorstelling van 'We hebben conflicten over seks' (y-as) bij mannelijke jongvolwassenen in de cluster Seksuele satisfactie. De x-as geeft de frequentie van het online porno kijken weer (1. Nooit, 2. Meerdere keren per jaar, 3. Meerdere keren per maand, 4. Meerdere keren per week, 5. Meerdere keren per dag). De error bars stellen de '95% confidentie intervallen' voor.

Figuur 5: relatiesatisfactiesatisfactie mannen 'ergeren'

Figuur 5: Error bar voorstelling van 'Ik erger me aan mijn partner' (y-as) bij mannelijke jongvolwassenen in de cluster Seksuele satisfactie. De x-as geeft de frequentie van het online porno kijken weer (1. Nooit, 2. Meerdere keren per jaar, 3. Meerdere keren per maand, 4. Meerdere keren per week, 5. Meerdere keren per dag). De error bars stellen de '95% confidentie intervallen' voor.